

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Katedra psychosociálních věd a etiky

Hodnocení střídavé péče rodinou

Evaluation of Joint Custody from Family's Point of View

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Barbora Petráš Kampová

Autor:

Michaela Majtánová

Praha 2023

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Barboře Petráš Kampové, za její cenné rady a návrhy při psaní mé práce a za její trpělivost, vstřícnost a ochotu, díky které jsem se na ni mohla obrátit ve chvílích nejistoty.

Samozřejmě bych také ráda poděkovala své rodině a přátelům za pevné nervy, výtečnou pomoc, a jejich podporu. V neposlední řadě patří dík všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace k výzkumu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 4.5.2023

Michaela Majtánová

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá střídavou péčí, a to, jak na ni pohlíží rodina. Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se práce zaměřuje na obecnou definici rodiny, dále typy rodin a rolemi matek a otců v současných rodinách. Dále se v této části práce zaměřuje na rozpad rodiny a na druhy porozvodové péče, z nichž nejvíce se věnuje právě střídavé péči. Jsou tu rozebírány předpoklady a vhodnosti pro střídavou péči a dále také její klady a zápory, jak pro děti, tak pro rodiče. Dále je zde rozebrána sociálně-právní ochrana dětí a jsou tu pojmenovány sociální služby, které pracují a nabízejí podporu rodinám, které jsou součástí střídavé péče. V praktické části práce je na základě kvalitativního výzkumu za využití případových studií zkoumán, pohled na střídavou péči očima rodiny, a to ze strany dětí i rodičů kteří v ní žijí, a navíc také pohled ze strany sociální pracovníce. Cílem bakalářské práce je zjistit, jaký pohled má na střídavou péči jedna konkrétní rodina a přiblížit, jak opravdu probíhá a vypadá střídavá péče v ČR.

Klíčová slova

Střídavá péče, rodina, rodiče, rozvod, dítě

Annotation

This bachelor's thesis deals with joint custody and how families view it. The thesis is divided into two parts, theoretical and practical. In the theoretical part, the thesis focuses on the general definition of a family, types of families, and the roles of mothers and fathers in contemporary families. This part also focuses on family breakdown and types of post-divorce care, with particular attention given to shared custody. The assumptions and suitability for shared custody are analyzed, as well as its advantages and disadvantages for both children and parents. The social and legal protection of children is also examined, and social services that work with and provide support to families involved in shared custody are named. In the practical part of the thesis, based on qualitative research using case studies, the viewpoint on shared custody from the perspective of the family is examined, both from the children and the parents who live in it, as well as from the perspective of a social worker. The aim of the bachelor's thesis is to determine the viewpoint of a particular family on shared custody and to describe how shared custody really works and looks like in the Czech Republic.

Keywords

Joint custody, family, divorce, parent, child

Obsah

Úvod	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Rodina	9
1.1. Charakteristika rodiny	9
1.2. Typy rodin	9
1.3. Funkce rodiny	10
2 Manželství a rozvod	13
2.1. Rozvod a dítě	13
2.2. Rozhodování o porozvodové výchově dětí	15
3 Střídavá péče – pojem a právní úprava	17
3.1. Úryvek ze zákona č. 89/2012 Sb. - Občanský zákoník, který aktuálně upravuje střídavou péči	18
3.2. Předpoklady pro svěřeni dítěte do střídavé péče	19
3.3. Zkušenosti se střídavou péčí ze zahraničí	20
3.4. Pozitiva a negativa střídavé péče	21
3.5. Komunikace v rodině	22
4 Sociálně-právní ochrana dětí	24
4.1. Orgány zajišťující sociálně-právní ochranu dětí	25
II. EMPIRICKÁ ČÁST	27
8 Empirické šetření	28
8.1. Cíl výzkumu	28
8.2. Metoda sběru dat a popis zkoumaného vzorku	29
8.3. Dílčí výzkumné otázky	30
8.4. Tvorba výzkumných otázek	30
8.5. Analýza získaných údajů	32
8.6. Interpretace dat od respondentky Natálie	32
8.6.1. Otázka číslo 1	32
8.6.2. Otázka číslo 2	33
8.6.3. Otázka číslo 3	34
8.6.4. Otázka číslo 4	35
8.6.5. Otázka číslo 5	36
8.7. Interpretace dat od respondentů matka a otec	38
8.7.1. Otázka číslo 1	38
8.7.2. Otázka číslo 2	39

8.7.3. Otázka číslo 3.....	41
8.7.4. Otázka číslo 4.....	42
8.7.5. Otázka číslo 5.....	44
9. Diskuse	46
Závěr.....	49
Seznam použité literatury.....	50
Seznam příloh.....	53

Úvod

Tématem této bakalářské práce je, jak hodnotí rodina střídavou péči. Jaký pohled na ni mají děti, které ji zažily, či rodiče, kteří museli své dítě po nějakém časovém úseku předávat druhému rodiči.

Když se řekne střídavá péče, většina z nás si vybaví nešťastné děti, které se týden co týden přesouvají od jednoho rodiče k druhému a nemají žádný pořádný domov. Každý z rodičů má právo na to se o své dítě starat, vychovávat ho, podporovat ho, sdílet společný čas, a nějakým způsobem ho ovlivňovat. Každý z rodičů má také svůj specifický způsob výchovy.

Rodina, ve které dítě vyrůstá, by měla být místem, kde se může cítit v naprostém bezpečí a kde by mělo být přijímáno takové, jaké je. Dítě by tu mělo být obklopeno lidmi, kterým může bezmezně důvěřovat a spolehnout se na ně. Rodina nás také od dětství nejvíce formuje a do jisté míry i ovlivňuje to, jak budeme v budoucnu žít, proto si myslím, že je velmi důležité se tématem střídavé péče zabírat a zjistit, zda má na dítě dobrý vliv, jak ji děti vnímají a jaký na ni mají názor.

Střídavá péče je jednou z možností porozvodové péče, dále tu je také možnost výhradní péče, kdy je dítě vychováváno pouze jedním rodičem, a druhý rodič o něj pečuje několikrát do měsíce. Tato práce se bude věnovat pouze střídavé péči.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jaký pohled má na střídavou péči rodina, která s ní žije.

V České republice není střídavá péče běžnou záležitostí, nadále převažuje svěřování dětí do výhradní péče matek.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Rodina

Pod pojmem rodina si každý představí něco jiného. Rodinu si člověk nevybírání a nemůže si sám rozhodnout, do jaké rodiny se narodí. Pro většinu z nás to je místo, kde se cítíme v naprostém bezpečí, a jsme mezi lidmi, kterým můžeme bezmezně důvěřovat. Rodina nás také od dětství nejvíce formuje a do jisté míry i ovlivňuje to, jak budeme v budoucnu žít a jakými budeme lidmi.

Myslím si, že střídavá péče s rodinou velmi úzce souvisí, a proto se v následujících kapitolách budu věnovat rodině jako celku, dále také jaké typy rodin mohou existovat a jaké funkce by rodina měla plnit.

1.1. Charakteristika rodiny

Pro charakteristiku rodiny neexistuje pouze jedna definice, protože popis rodiny není v dnešní době jednoduchý a každý z nás si pod pojmem rodina může představit něco jiného.

Nejznámějším popsáním rodiny je definice podle Kramera z roku 1980: „Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.“¹

Dále také známe definici rodiny podle Krause a Poláčkové, která tvrdí, že rodina je: „společně žijící malá skupina lidí spojená pokrevními svazky a úzkými citovými vazbami.“²

Ti dále také rodinu popisují jako institucionalizovaný sociální útvar, který je tvořen nejméně třemi lidmi, mezi kterými existují příbuzenské, rodičovské či manželské vazby. Rodina podle nich také vzniká narozením dítěte. To tedy znamená, že za znak rodiny se považuje dítě jakéhokoliv věku.

1.2. Typy rodin

V minulém století měla rodina odlišnou podobu než nyní a také byla ve společnosti brána jinak, než je to teď. V současné době existuje mnoho modelů rodiny, a tak již nelze říci, že rodinu tvoří otec, matka a děti.

Kdybychom měli uvést to nejzákladnější a nejznámější rozdělení rodiny, tak je to rozdělení rodiny na rodinu úplnou a neúplnou. Jako rodina úplná se chápe rodina s oběma rodiči a dítě, na rozdíl od toho rodina neúplná je chápána pouze jako jeden rodič a dítě.

¹ KRAMER (1980) in SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. 2. Praha: Portál, s.r.o., 2007, s. 24.

² KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk-prostředí-výchova. Brno: Paido, 2001, 200 s. ISBN 80-7315-004-2

1.3. Funkce rodiny

Každá rodina má určité úkoly, které musí plnit, aby dítě mělo vše, co potřebuje, a rodina fungovala tak jak má. Pro dítě i dospělého jedince by rodina měla být místem, kde najde emocionální podporu, bezpečí a jistotu. Místem, kde se může cítit a být sám sebou, a kde ho vždy ostatní přijmou. Rodina se nedá ničím jiným nahradit. V odborné literatuře najdeme různé členění funkcí rodiny.

Vyjmenování a definice funkcí se vždy mírně liší. V odborné literatuře najdeme různé členění funkcí rodiny. Například Slovník základních pojmů z psychologie (Gillernová a spol. 2000,61) uvádí pouze čtyři základní funkce rodiny a těmi jsou reprodukční, materiální, výchovná a emocionální. Kniha Sociální politika (Krebs 2007,348) například vyjmenovává funkci biologickou, ekonomickou, výchovnou. Emocionální funkci je tu nahrazena funkcí sociální. Každý autor má také trochu odlišné pojmenování jednotlivých funkcí.

Mezi hlavní funkce řadíme uspokojení potřeb a požadavků každého člena rodiny. Tyto potřeby a požadavky jsou na rodinu kladeny přímo od jejích členů a zároveň i společností. Aby mohla rodina tyto potřeby uspokojit, musí plnit alespoň ty nejzákladnější funkce, které zajišťují život člověka ve společnosti.

Rozlišujeme tedy:

Reprodukční funkci – tato funkce má za cíl zajistit reprodukci lidské populace. Nejde tu pouze o to přivést na svět dítě, ale také dítěti zajistit všechny potřebné a ideální podmínky k životu a jeho správnému vývoji.

Ekonomicko-zabezpečovací funkci – také nazývaná vyživovací funkce. Řeší jak děti, tak všechny členy rodiny po ekonomické stránce. Tato funkce byla velmi důležitá hlavně v minulosti. Rodina se starala o své členy v období, kdy se sami o sebe nedokázali postarat. V dnešní době se již tato funkce netýká pouze materiální oblasti, ale začíná se starat i o oblast sociální a duševní. Což mi v této době plně nejistot přijde velmi důležité.³

Emocionální funkci – úlohou této funkce je poskytnout členům rodiny citové zázemí, pocit bezpečí a jistoty. Matějček uvádí: „Při trvalém neuspokojování potřeby lásky, pozornosti a uznání ze strany rodičů vůči dítěti může u něho dojít k psychické deprivaci. Ta se pak může projevit v destruktivním chování vůči všemu hodnotově odlišnému, neschopnosti spolupráce či slabé vůli jedince.“⁴

Výchovnou a socializační funkci – u této funkce je zásadní opravdový zájem o dítě. Ať už se jedná o jeho výchovu, rozvoj jeho schopností či jeho celkové připravení na vstup do společnosti. Je potřeba dítě socializovat již od doby kdy je dítě v novorozeneckém věku, dále pak dítě pokračuje ve školce,

³ Možný, I., Sociologie rodiny, Slon: Praha, 2002

⁴ Matějček, Z.; Dytrych, Z., Děti rodina a stres, Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, Psychiatr. Centrum, 1994, s.196.

škole a zaměstnání. Tato funkce má tedy za úkol dítě připravit a uvést do kulturního prostředí, ve kterém se bude pohybovat.⁵

Podle Ilony Gillernové dále dělíme rodiny podle funkčnosti, a to následovně:⁶

1.Funkční rodina

Touto rodinou rozumíme takovou rodinu, ve které je zajištěn dobrý vývoj dítěte a jeho prospěch. Ve funkční rodině by také měly být zastoupeny všechny její funkce. Dítě dostává potřebnou péči, zázemí, výchovu a emocionální potřeby. Není ale pravidlem, že funkční rodinu tvoří pouze rodina s oběma rodiči. Za funkční rodinu se považuje i rodina tvořená pouze jedním rodičem a dítětem či dětmi. Protože i jeden rodič může zastoupit opačnou rodičovskou roli, a nemusí tak dojít k poškození vývoje dítěte.

2.Problémová rodina

V problémové rodině se vyskytují závažnější poruchy některých nebo dokonce všech funkcí, které ale nijak závažněji neohrožují vývoj dítěte. Rodina je schopna si tyto problémy vyřešit sama nebo za pomoci někoho zvenčí. Může jít o rodinu, kde došlo ke krátkodobému výskytu určitého porušení jedné z funkcí rodiny. Tento problém, ale nezasáhl rodinu do takové míry, kdy by byla ohrožena její funkce. Děti, které žijí v problémových rodinách, tak nejsou ohroženy. Rodina o problémech ví, a snaží se je sama řešit a pracovat na nich.

Následují některé charakteristické znaky problémové rodiny:

1. Finanční potíže – rodina má problémy s financemi a nemá dostatek zdrojů na zajištění základních potřeb
2. Rozvod – manželství se rozpadlo a rodina se snaží přizpůsobit se nové situaci
3. Závislost – jeden nebo více členů rodiny bojují s nějakou závislostí
4. Zdravotní problémy – jeden nebo více členů rodiny má zdravotní problémy, což může ovlivnit rodinný život

3.Dysfunkční rodina

Rodina se stane dysfunkční v okamžiku, kdy problém, který se v ní vyskytuje, již není schopna sama řešit. Dále se v rodině vyskytují poruchy funkcí, které už jsou vážné a ohrožují nebo poškozují rodinu, a zvláště pak vývoj a prospěch dítěte. V této fázi již rodina není schopna pomoci si sama a je nutná tzv. sanace rodiny, odborná pomoc.

Některé z charakteristických znaků dysfunkční rodiny:

⁵ Srov. Nakonečný M., Sociální psychologie, Praha: Academia, 1999

⁶ Gillernová in HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007, s. 153-162

1. Nedostatek otevřené a zdravé komunikace
2. Násilí a zneužívání
3. Nedostatek respektu a podpory mezi členy rodiny
4. Nezvládání konfliktů a problému
5. Chybějící společné hodnoty

V dysfunkční rodině se mohou často projevovat negativní emoce jako strach, vina, hněv nebo ztráta důvěry. Tyto rodiny mohou mít dlouhodobý vliv na vývoj dětí a mohou vést k různým problémům v jejich pozdějším životě. Proto je důležité hledat pro takové rodiny pomoc a podporu, aby mohly pracovat na řešení svých problémů a vytvořit tak zdravější rodinné prostředí.

4. Afunkční rodina

Posledním typem je rodina afunkční, kde jsou poruchy tak silné, že rodina přestává plnit svůj základní úkol a dítěti závažným způsobem škodí, nebo je ohrožuje. V tomto případě jediným řešením je odebrat dítě z jeho původní rodiny a umístit ho do rodiny náhradní.

2 Manželství a rozvod

Rozvod manželství a rozpad rodiny má velký vliv jak na život dítěte, tak na rodiče a celou širší rodinu. Rozvod má své aspekty etické, sociální, právní, emoční, ale také velmi důležité aspekty mentálně hygienické. Rozvod není v našich zemích ojedinělým jevem, ale právě naopak, počet rozvádějících se rodin stále zůstává na vysoké úrovni. Důsledky rozvodu mohou ovlivňovat život všech účastníků rozvodu po celý jejich život.

Mnoha autory je rozvod řazen mezi projevy tzv. sociální patologie. Rozvod má mnoho rozdílných charakteristik. Často je považován za určité základní společenské sanační opatření, které má zamezit nesouladu a těžkým konfliktům mezi manželi, a má tak skončit problematické spolužití dvou lidí, a umožnit jim začít další životní etapu. Tyto základní předpoklady, které by měly přijít po ukončení manželství, se ale ne vždy naplní, naopak dochází k další frustraci, stresu a konfliktům i v době po rozvodu.⁷

Z teoretického hlediska se správně hovoří o třech stádiích.

Manželský (rodinný) nesoulad – ten vzniká z více či méně podstatných sporů, ve kterých se objevuje stále menší schopnost partnerů mezi sebou komunikovat, hledat kompromisy a snaha o řešení rozporů. Tento nesoulad je poměrně běžný a nebývá nějak výrazně řešen.

Manželský (rodinný) rozvrat – v tomto případě se jedná již o podstatnější postižení, které ovlivňuje některé ze základních rodinných funkcí, může se jednat například o funkci emoční, ekonomickou či výchovnou. Pokud je rodinný rozvrat akutní nebo dlouhodobý a žádná strana nejeví snahu o řešení, tak může v některém bodě dojít až k rozvodu.

Rozvod – rozvod je poslední stádium. Je to právní ukončení manželského vztahu dvou jedinců, a také krajní a konečné řešení v procesu rozvratu manželství. Je podán návrh na rozvod, následuje rozvodové řízení, a do celého rodinného systému vstupují úřední instituce, jako například soudy či OSPOD.⁸

2.1. Rozvod a dítě

Rozvod může být pro manžele velmi těžkým obdobím, a je zcela jisté, že rozvodem je velmi ohrožen zdravý vývoj osobnosti dítěte, které celému procesu přihlíží a je jeho velkou součástí. Je dokázáno, že neexistuje věk, ve kterém by bylo dítě rozvodem ovlivněno méně, dítě pouze v každém věku na rozvod jinak reaguje a prožívá ho jiným způsobem. Je zcela přirozené, že na rozvod bude jinak reagovat pětileté a patnáctileté dítě. Každé dítě navíc prožívá situace jinak, některé děti své emoce skrývají a je to jejich tzv. obraný mechanismus. Proto neexistuje jeden osvědčený postup jak s dítětem, jehož rodiče prochází rozvodem, komunikovat. Ať se rodiče snaží jakkoliv, tak je zcela nevyhnutelné, že je dítě vystavováno velké psychické zátěži, jejíž důsledky nemusí na dítěti poznat

⁷MATĚJČEK, Zdeněk. *Děti, rodina a stres: Vybrané kapitoly z prevence psychické zátěže u dětí*. Praha: Galén, 1994, s.133, ISBN 80-85824-06-x.

⁸MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. Pro rodiče. S.39, ISBN 80-247-0332-7.

vlastní rodiče ani jiné blízké osoby. Tyto důsledky se nemusí projevit okamžitě, ale třeba například až v dospívání, nebo v jejich vlastním budoucím vztahu může ovlivnit jeho novou budoucí rodinu. Proto si myslím, že je v těchto situacích velmi důležité brát na dítě ten nejvyšší ohled, komunikovat s ním a být vůči němu ohleduplní a chápaví.

Dítě může být koncem vztahu velmi těžce zasaženo a v těch nejhorších situacích se dokonce může stát jakýmsi prostředníkem, přes kterého si rodiče vyřizují účty. Jednou ze situací, která může po rozvodu nastat, je například pokles životní úrovně u žen a jejich dětí. Toto může vyústit až do takové situace, že se vlivem rozvodu ocitnou na hranici chudoby.⁹

Tato situace, tak může zapříčinit, že například není možné dítěti poskytnou šanci například na vystudování vysoké školy. Šance dětí z rozvedených rodin na vystudování vysoké školy mohou být až 1,7krát nižší než u dětí, které vyrůstají v úplných rodinách. Tímto faktorem může být ovlivněn i budoucí život dítěte, kdy kvůli nedostatečnému vzdělání například nemusí dosáhnout na určité pracovní pozice, tím pádem může disponovat nižším sociálním statutem. To může ovlivnit jejich budoucí manželství, neboť nižší sociální status bývá propojován s vyšší rozvodovostí. Na to, jestli je rozvod natolik traumatickou životní událostí, že ovlivní psychiku dítěte natolik, že si ponese následky až do jeho dospělosti, mají odborníci různé názory.

Každá rodina a průběh rozvodu jsou vždy specifické. Vždy ale platí, že pokud mají děti s rodiči dobré vztahy před rozvodem, je pravděpodobné že se situaci po rozvodu přizpůsobí snadněji než děti, které mají s rodiči vztah problematický.¹⁰

Také je velmi důležité to, jakým způsobem spolu po rozvodu komunikuje rozvedený pár. Pokud spolu stále vycházejí a v rámci možností jsou schopni spolu komunikovat a dělat kompromisy, je to i pro dítě snadnější a není na něj vyvíjen takový tlak. Také nemusí být svědkem toho, jak se rodiče jeden před druhým pošpiňují a ovlivňují tak názory dítěte na druhého rodiče. Pokud mezi sebou rodiče stále i po rozvodu udržují dobré vztahy, může to pro dítě znamenat i lepší vztahy s rodinami rodičů, tedy s jeho prarodiči a širší rodinou. V opačném případě, kdy spolu rodiče nevycházejí a mají špatné vztahy, se může stát, že dítě ztratí kontakt s jedním z rodičů a tím pádem i s příbuznými z jeho strany.

Ztráta kontaktu s rodičem, s nímž dítě nevyrostá, byla v minulosti již zkoumána. Podle C. R. Ahrons, která zkoumala případ, kdy je rodičem, kterému nebylo dítě svěřeno do péče, otec. Ve výzkumu tvrdí, že pro dítě je zásadní doba pro případnou ztrátu kontaktu s otcem pět let po rozvodu. Pokud i po uplynutí pěti let konflikt mezi rodiči stále přetrvává a situace mezi nimi se nelepší, může to mít za následek to, že se otec nedostatečně zapojuje do výchovy dítěte a tím pádem je pravděpodobné, že vztah mezi otcem a dítětem upadne.¹¹

⁹ Dudová, Radka. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. 234 s. Sociologické disertace. ISBN 978-80-7330-136-1.

¹⁰ Šťastná, A. 2006. Rozvody a děti – vliv rozvodu rodičů na životní dráhu dětí. In: Hamplová D., P. Šalamounová, G. Šamanová (eds.): *Životní cyklus - sociologické a demografické perspektivy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN: 80-7330-082-6. s. 175-190

¹¹ AHRONS, Constance R. *The good divorce: keeping your family together when your marriage comes apart*. New York: HarperCollins, c1994. ISBN 0060169737.

Myslím si, že je velmi důležité, aby rodiče poskytovali svým dětem bezpečné a podpůrné prostředí, kde se mohou cítit v bezpečí a kde budou vyslyšené. Rozvod může být pro děti velmi náročný, ale s podporou a porozuměním mohou děti situaci překonat snadněji a mohou se s ní lépe vyrovnat.

Následujícími způsoby se může situace dětem alespoň nějakým způsobem ulehčit:

1. Komunikace – je důležité s dětmi mluvit o tom co se děje, a co se dít bude. Dětem se musí situace vysvětlit a odpovídat na jejich otázky.
2. Podpora – je důležité dětem poskytnou podporu a porozumění. Mělo by jim také být umožněno vyjádřit své pocity a obavy a být s nimi trpěliví.
3. Stabilita – důležité je také udržovat určitou míru stability v jejich dětském životě
4. Spolupráce – myslím si, že je také důležité, aby spolu rodiče spolupracovali a snažili se najít řešení, které bude pro dítě nejlepší. Důležité je také respektovat potřeby a zájmy dítěte.
5. Profesionální pomoc – v neposlední řadě si myslím, že je na místě i vyhledat profesionální pomoc odborníků, jako je například psycholog nebo terapeut.

2.2. Rozhodování o porozvodové výchově dětí

To, jak bude vypadat porozvodová péče o děti, se postupem času mění. Dříve platilo, že ve většině případech bylo dítě svěřováno do výhradní péče matce, a otec tak neměl moc velké šance na to, že by do péče dítě dostal. V České republice je stále upřednostňovaná výlučná péče, která je v drtivé většině případů svěřována matkám.

O tom, komu bude svěřeno dítě do péče, rozhoduje soud. Nezletilé dítě je během řízení zastoupeno kolizním opatrovníkem, kterým je z pravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí.¹² Soud vyslechne otce, matku a kolizního pracovníka, aby si udělal představu o chodu domácnosti, o tom, kdo o dítě více pečuje a jaké jsou jeho citové vazby. Nejdůležitějším kritériem při rozhodování o péči je stále nejlepší zájem dítěte. Soud se zaměřuje na osobnost dítěte, jeho vlohy, schopnosti a klade důraz na to, jak ho mohou rodiče ovlivnit a pomoci mu při růstu jeho osobnosti. Také se bere velký zřetel na to, jaký vztah a citové vazby má dítě s každým z rodičů. Dále se také přihlíží k tomu, jaké zázemí dokáží rodiče dítěti poskytnout, a k jejich rodičovské odpovědnosti. V případě, že by ani jeden z rodičů nebyl schopen zajistit dítěti patřičnou výchovu, nemusí soud svěřit dítě ani jednomu z rodičů.¹³

V České republice existují v současné době tři možnosti porozvodové péče o děti.¹⁴ Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, matce či otci, což se nazývá výlučná péče. Dále může soud rozhodnout o střídavé péči, která se vyznačuje tím, že dítě žije střídavě s každým z rodičů. Touto formou péče se zabývá tato práce, a budu se jí více věnovat v následujících kapitolách. Poslední variantou, pro kterou

¹² Zákon č. 292/2013 Sb. Občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky

¹³ DUDOVÁ, Radka a Šárka HASTRMANOVÁ. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-124-8. s. 72-73.

¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky.

se soud může rozhodnout, je svěřením dítěte do společné péče, což v praxi vypadá tak, že o dítě pečují nadále oba rodiče beze změny, ani jednomu z nich nejsou stanoveny žádné povinnosti či práva. Tato péče se zdá být ideální, bohužel v praxi se s ní moc neseťkáváme, protože v jejím případě je nutná opravdu stoprocentní schopnost domluvy mezi rodiči.

Soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné a v nejlepším zájmu dítěte. Je to méně častá forma svěřování do péče. Tato varianta se využívá v případech, kdy soud neuzná ani jednoho z rodičů schopným péče o dítě. Následně tedy určí třetí osobu, která bude o dítě po rozvodu pečovat. Mohou to být například příbuzní či jiné blízké osoby, které projeví zájem o dítě pečovat. Rodičům je také poté následně soudem nařízeno výživné, které jsou oba povinni zasílat osobě, která o dítě pečuje.

3 Střídavá péče – pojem a právní úprava

Nejdříve je důležité představit si střídavou péči jako takovou. V této kapitole budu rozebírat samotný pojem střídavá péče, její právní úpravu, fungování střídavé péče v České republice a malé srovnání s ostatními zeměmi, a v neposlední řadě dopady střídavé péče na děti, její klady a zápory a vhodnost jejího použití.

Střídavá péče je jeden z možných způsobů, jak rodiče mohou sdílet péči o své dítě po rozvodu nebo rozchodu. Tento způsob péče zahrnuje pravidelnou a rovnocennou péči obou rodičů o dítě, kdy se dítě zpravidla střídavě přesouvá mezi domovy obou rodičů. Cílem střídavé péče je zajistit, aby dítě mělo vztah a pravidelný kontakt s oběma rodiči a aby bylo zachováno jeho právo na rodinný život s oběma rodiči.

Střídavá péče může být pro dítě přínosem v případě, pokud jsou oba rodiče schopni spolupracovat a zajistit dítěti stabilní a láskyplnou domácnost. Nicméně, střídavá péče může být pro dítě i náročná, a to zejména v případě, že mezi rodiči existují konflikty a napětí. Proto je důležité, aby rodiče pečlivě zvažovali, zda je střídavá péče pro jejich dítě vhodná a pokud ano, aby se snažili spolupracovat a vytvořit pro dítě co nejstabilnější a nejbezpečnější prostředí.

Střídavá péče se řadí mezi formy péče o dítě po rozvodu. V Českém právu je tento pojem stále poměrně nový. Střídavá péče byla v České republice zavedena až v roce 1998, a to v tehdejší zákoně o rodině. Nyní střídavou péči upravuje zákon č. 89/2012 Sb. - Občanský zákoník. Střídavá péče však stále není v České republice běžně a nějak výrazně používána. Střídavá péče znamená, že dítě žije po určitý časový úsek s jedním rodičem, a následně se na další časový úsek přesune a žije u druhého rodiče. Interval střídavé péče bývá soudně opatřený a pevně stanovený.¹⁵ Nejčastěji je volen týdenní či dvoutýdenní interval, může být ale i jiný, vždy záleží na domluvě rodičů nebo na rozhodnutí soudu. Dítě většinou střídá pouze domovy, nejsou ale výjimkou případy, kdy děti musí střídat i školy, školky či mimoškolní zájmové činnosti. Poznatky psychologů ze zemí, kde je střídavá péče známá a probíhá již delší dobu jsou takové, že střídavá péče nevyhovuje každému dítěti a není tak vhodná pro všechny rodiny.¹⁶

Střídavá péče probíhá ve dvou formách. Dítě se buď přemísťuje z domova matky k otci a zase zpět, nebo v ideálním případě se rodiče střídají u dítěte v jedné domácnosti. Střídavá péče, která probíhá v jedné domácnosti, do jisté míry zaručuje dítěti stabilitu prostředí.

Dítě má pouze jeden domov a jedno zázemí, což je pro něj ideální. Pro rodiče však tato varianta není příliš komfortní. Hlavním důvodem může být velká nákladnost. Dalším důvodem je také fakt, že by oba rodiče museli mít zajištěný druhý domov, kde by žili v době, kdy o dítě pečuje druhý rodič. Dalším problémem může být založení nové rodiny. Rodič by se od své nové rodiny totiž musel vždy v nějakých intervalech stěhovat, což také není ideální.¹⁷ Běžnější je tedy forma střídavé péče, kdy dítě cestuje od jednoho rodiče k druhému.

¹⁵ DUDOVÁ, Radka a Šárka HASTRMANOVÁ. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-124-8. s. 75.

¹⁶ Spoustová, I. (2017). Střídavá péče – pro, proti a proč?. [online]. Dostupné z:

<https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/stridava-pece-pro-proti-aproc-217.html>

¹⁷ Trávníček, M. (2015). Střídavá péče. Praha: C. H. Beck

3.1. Úryvek ze zákona č. 89/2012 Sb. - Občanský zákoník, který aktuálně upravuje střídavou péči

Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství

§ 906

(1) Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte; s tímto zřetelem se od souhlasného stanoviska rodičů soud odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud vezme v úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale také jeho vztah k sourozencům, popřípadě i k prarodičům.

(2) Soud může rozhodnout i tak, že schválí dohodu rodičů, ledaže je zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu se zájmem dítěte.

§ 907

(1) Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.

(2) Při rozhodování o svěřeni do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.

(3) Soud při rozhodování o svěřeni dítěte do péče dbá rovněž na právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, na právo druhého rodiče, jemuž dítě nebude svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti, dále soud bere zřetel rovněž ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem.

§ 908 Výkon povinností a práv rodičů, kteří žijí odděleně

Nežijí-li spolu rodiče nezletilého dítěte, které není plně svéprávné, a nedohodnou-li se o úpravě péče o takové dítě, rozhodne o ní i bez návrhu soud. V ostatním se ustanovení § 906 a 907 použijí obdobně.

§ 909 Zvláštní ustanovení

Změní-li se poměry, soud změní rozhodnutí týkající se výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti i bez návrhu.

Střídavou péčí se též opakovaně zabýval Ústavní soud. Například náleze ze 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, se detailně věnuje střídavé péči a kvalitě komunikace mezi rodiči¹⁸

¹⁸ Nález Ústavního soudu I. ÚS 1554/14. Dostupné

z: http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezyl_I_US_1554_14_an.pdf

Nález uvádí, že: „Již samotná střídavá péče může být impulsem ke zlepšení komunikace a lepší spolupráci rodičů. Rodiče by totiž podle Ústavního soudu neměli řešit své neshody bojem o dítě či jeho prostřednictvím, ale naopak hledět především na jeho zájem být v péči obou rodičů a hledat nejvhodnější způsob, jak dítěti vytvořit harmonické a láskyplné prostředí umožňující mu bez negativních vlivů jeho zájem realizovat. Je však nesporné, že špatná či přímo konfliktní komunikace mezi rodiči může mít negativní vliv na osobnostní rozvoj dítěte. Proto ve výjimečných případech, kdy ani pokusy o nápravu ze strany soudů neměly na zlepšení komunikace vliv, mohou soudy střídavou péči vyloučit. Musí přitom zjistit, na straně kterého z rodičů leží příčina nevhodné komunikace, a zohlednit toto zjištění při svěřování dítěte do péče pouze jednoho z rodičů. Dítě by pak mělo být svěřeno do péče právě toho z rodičů, který je ochotný s druhým z rodičů komunikovat a nebránit mu ve styku s dítětem. Závěrem Ústavní soud zdůrazňuje, že rozhodnutí soudu, kterým nevyhoví rodiči žádajícímu střídavou péči, musí být podrobně a přesvědčivě odůvodněno a musí být náležitě vyloženo, na základě, jakých skutečností nebylo v konkrétním případě rodiči vyhověno a jaké kroky byly podniknuty k případnému odstranění daných překážek.“

Současně ale platí, a že rozhodujícím kritériem je vždy zájem dítěte.¹⁹

Usnesení Ústavního soudu uvádí, že: „Kritériem pro svěřování dítěte do střídavé péče není (často jen subjektivní) přání konkrétního rodiče, nýbrž především tzv. nejlepší zájmy dítěte (srov. čl. 3 Úmluvy o právech dítěte), které jako objektivní faktor musí být při rozhodování soudů prioritním hlediskem. Obecné soudy se současně musí snažit nalézt řešení, které nebude omezovat ani právo rodiče zaručené v čl. 32 odst. 4 Listiny podle požadavků proporcionality zásahu do jeho základních práv. Střídavou péči proto lze před ostatními modely péče upřednostnit jen tehdy, je-li s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, a to jak v kladném nebo záporném smyslu, nejvhodnějším uspořádáním zohledňujícím prioritní zájem dítěte.“

3.2. Předpoklady pro svěřování dítěte do střídavé péče

Nejzásadnější předpoklad pro to, aby střídavá péče byla vůbec brána v potaz je to, zda dítě o střídavou péči stojí a souhlasí s ní. Pokud dítě střídavou péči odmítá a nejeví o ni zájem, střídavá péče nepřipadá v úvahu. Pokud dítě o střídavou péči ale zájem projeví, musejí být podle ústavního soudu posouzena a splněna minimálně další 4 kritéria.

Posuzuje se:

1. Pokrevní pouto mezi dítětem a osobou, usilující o svěřování do péče
2. Míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě svěřování do této péče
3. Schopnost rodiče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby
4. Přání dítěte

Dále se také posuzují následující faktory:

- Schopnost rodičů spolupracovat – rodiče musí být schopni komunikovat a spolupracovat s druhým rodičem kvůli dobru dítěte a zajistit, aby byly splněny všechny jeho potřeby

¹⁹ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 5. 11. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2458/18, [cit. 2019-11-23]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-2458-18_1

- Schopnost rodičů vycházet spolu – pokud jsou rodiče rozvedeni, musí být schopni spolu vycházet hlavně respektovat vztahy dítěte s druhým rodičem
- Vhodné bydlení a vybavení – oba rodiče musí mít dostatečně velké a vhodné bydlení, aby mohlo dítě pobývat u každého z rodičů a mělo vždy svůj pokoj
- Dostatečné finanční prostředky – oba rodiče by měli mít dostatečné finanční prostředky, aby mohli zajistit potřeby dítěte během své péče
- Schopnost zajistit soulad s rozvrhem – rodiče musí být schopni respektovat a dodržovat stanovený rozvrh střídavé péče a v případě, že to bude nutné, tak se přizpůsobit změnám
- Vhodné vztahy s dítětem – oba rodiče musí mít s dítětem vhodný a zdravý vztah, který dítěti umožní pohodlné a bezpečné prostředí

Pokud by nastal případ, že by jeden z rodičů tato kritéria splňoval výrazněji lépe než ten druhý, bývá v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do výhradní péče tohoto rodiče. V případě, že oba rodiče tyto kritéria splňují ve stejné míře a neexistují jiné objektivní důvody, kvůli kterým by střídavá péče nebyla vhodná, nemá soud důvod střídavé péči bránit.

Mezi objektivní důvody řadíme například, pokud je dítě nervově labilní, a střídavá péče by narušovala jeho duševní zdraví, nebo například pokud rodiče žijí v nepřiměřené vzdálenosti od sebe, a dítěti by to tak narušovalo školní docházku a jiné jeho aktivity.²⁰

3.3. Zkušenosti se střídavou péčí ze zahraničí

Zkušenosti se střídavou péčí se mohou lišit v závislosti na zemi a kultuře. V některých zemích je střídavá péče běžná a považuje se za normální způsob péče o děti po rozvodu, zatímco v jiných zemích se může stát střídavá péče sporným tématem.

Střídavá péče a názory na ni se vyvíjí a společnost se mění. Změnil se pohled na rodinu jako takovou, změnila se také komunikace mezi rodiči, ale i mezi rodičem a dítětem. Dítě je stále více vnímáno a je brán větší zřetel na jeho názory a přání. Česká republika se může inspirovat názory na střídavou péči zkušenostmi ze zahraničí, kde funguje střídavá péče déle než u nás. V České republice se střídavá péče zatím stále teprve rozvíjí a teprve ji poznáváme. V zahraničí na druhou stranu je často tato forma porozvodové péče o děti velmi běžná a normální.

Ve Skandinávii je například střídavá péče prioritou. Ve Švédsku ji soudy nařizují v 94 % případů. Dále například v Norsku většina párů již uzavírá předmanželskou smlouvu, ve které se péče o dítě po případném rozvodu řeší předem. Také v Belgii musí soudy přemýšlet nad střídavou péčí jako nad první volbou.

Celkově lze říci, že úspěšnost střídavé péče závisí na mnoha faktorech, včetně spolupráce mezi rodiči, kvalitě vztahů mezi rodiči a dítětem, adekvátnímu financování, vhodnému bydlení a na dalších faktorech.

²⁰ Jaké jsou podmínky pro rozhodnutí o střídavé péči. [online]. Dostupné z: https://www.klubsvobodnychmatek.cz/jake-jsou-podminky-pro-rozhodnuti-o-stridave-peci/A_465

3.4. Pozitiva a negativa střídavé péče

Střídavá péče se v posledních letech stává stále populárnější formou řešení porozvodové péče o děti. Tato forma výchovy může mít řadu pozitivních i negativních dopadů na děti i rodiče. Proto je důležité zvážit jak výhody, tak nevýhody, které s sebou nese. Na jedné straně může střídavá péče pomoci udržet vztah mezi dítětem a oba rodiči, poskytnou stabilní a vyváženou péči a umožnit rodičům být aktivnějšími účastníky ve výchově svého dítěte. Na druhou stranu však může střídavá péče způsobovat stres, nejistoty a rozpory v dítěti i mezi rodiči. Proto považuji za důležité zvážit všechny aspekty a faktory, aby bylo možné určit, zda je střídavá péče pro dítě a rodinu správnou volbou. Střídavá péče se v některých směrech zdá být tou nejvhodnější porozvodovou formou výchovy. Dítě je stále vychováváno oběma rodiči stejným dílem, oba rodiče mu poskytují duševní podporu, lásku a jejich zkušenosti. Nepřijde tak ani o jeden vzor.

V ČR zatím nebyl zrealizován žádný výzkum, který by se zabýval tím, jestli je pro dítě střídavá péče v něčem prospěšná. V zemi jako je například v USA, kde je střídavá péče častější než u nás, byl takový výzkum realizován a jeho závěrem bylo, že děti, které žijí ve střídavé péči, se dokážou mnohem lépe adaptovat, ať už tělesně, v rodinných vztazích nebo v duševním zdraví než děti, které po rozvodu žijí pouze s jedním rodičem. Naopak ale musíme říct, že styl výchovy v USA je velmi odlišný od toho u nás, a tak si nejsem jistá, jak velký zřetel by se měl na výsledky tohoto výzkumu v našich podmínkách brát. Také se ale uvádí, že když dítě žije ve střídavé péči, tak mu jsou přirozeně poskytnuty jak prvky ženského, tak mužského přístupu. Myslím si, že to je pro vývoj dítěte velmi důležité. Někdy se chce dítě například svěřit pouze matce, a někdy naopak otci. S oběma rodiči je také možné dělat úplně odlišné aktivity, a každý může dítěti předat něco jiného. Také je samozřejmé, že se rodič dítěti v týdnu, který u nich stráví, věnuje mnohem více, a stráví společný čas kvalitně. Dalším pozitivem, které střídavá péče přináší, je to, že dítě nepřijde o vazby se širší rodinou obou rodičů. Tato situace by mohla nastat v případě, že by bylo rozhodnuto pouze o výlučné péči jednoho z rodičů. Rozhodnutím o střídavé péči se také snižuje pravděpodobnost, že by dítě ztratilo kontakt s některými příbuznými.

Podle Špaňhelové, existují tato hlavní pozitiva střídavé péče:²¹

- dítě žije u obou rodičů a tím přijímá vlastnosti od obou
- dítě není ochuzeno o mateřskou a otcovskou roli v životě
- má k dispozici vědomosti a dovednosti obou rodičů
- vnímá postoj obou rodičů k životním situacím, zvládnutí stresu, způsob řešení problémů

Střídavá péče přináší výhody i pro rodiče. Ti se v týdnu, kdy své dítě nemají u sebe, mohou věnovat pouze své práci či svým aktivitám a nemusejí si tak upravovat den podle dítěte. Rodiče si tak v týdnu, kdy jsou bez dítěte, zařídí všechny povinnosti, a v týdnu s dítětem se mohou věnovat jen jemu.

Existují ale i negativa, která střídavá péče přináší.

²¹ŠPAŇHELOVÁ, I. 2010. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada

Objevuje se názor, že střídavá péče je dobrou myšlenkou, která ale nemůže nikdy pořádně fungovat. Jelikož se prý od lidí, kteří spolu nežijí v partnerském svazku, nedá očekávat, že se spolu naučí opět komunikovat a spolupracovat na výchově dětí.²²

Dalším negativem, které střídavá péče přináší je velká časová náročnost, a to hlavně na začátcích. Dále je střídavá péče také náročná finančně a psychicky. Velká část matek se na začátku střídavé péče nemůže smířit s tím, že s nimi jejich dítě není, a že se o něj stará otec sám. Další negativem, které mohou pociťovat děti, je únava z dojíždění a neustálé balení a stěhování se z místa na místo. Toto také hodně záleží na rodičích, jak se k tomuto problému postaví a zda budou chtít dětem situaci co nejvíce usnadnit.²³

Názory na střídavou péči budou vždy rozdílné. V České republice panuje nejistota kolem institutu střídavé péče a také připravenosti sociálních pracovníků a soudů, jež rozhodují a řeší situace vzniklé při výběru vhodné porozvodové péče, tento institut porozvodové péče aplikovat v praxi. Důležité je podle mého názoru operovat s novými přístupy k tomuto institutu.

Rodiče by měli vyvinout maximální úsilí pro to, aby jejich rozhodnutí mělo na děti co nejmenší negativní vliv. Nejdůležitější je správná komunikace a řešení problémů. Aby střídavá péče mohla probíhat bez hádek, je nutné, aby si ji oba rodiče přáli, protože pokud ji vyžaduje pouze jeden z rodičů, tak to nebude nikdy fungovat. Pokud se na střídavé péči dohodli společně, je velká pravděpodobnost, že se budou dohromady snažit, aby jim, a hlavně dítěti, dala tato situace co nejvíce pozitivního. Myslím si, že je také velmi důležité, aby toto jejich rozhodnutí podpořila i širší rodina, a aby nevznikaly zbytečné konflikty a rozepře. Za důležité také považuji to, aby dítě navštěvovalo stejnou školu či školu, stejné kroužky a mělo stejné přátele. Pro dítě je také určitě důležité, aby o sobě rodiče mluvili navzájem jen v dobrém, a navzájem o sobě před dítětem nemluvili špatně. Dítě musí vědět, že si mezi rodiči nemusí vybírat, a rodiče by měli vyvinout snahu, aby ho do takové situace nedostali.

3.5. Komunikace v rodině

Komunikace v rodině je velmi důležitá, stojí na ní v podstatě celý chod rodiny a velmi výrazně ovlivňuje celkovou atmosféru v domácnosti a vztahy mezi jednotlivými členy rodiny. Dobrá komunikace může vytvářet pevné a zdravé vztahy mezi rodiči a dětmi, sourozenci a dalšími členy rodiny. Naopak, špatná komunikace může vést k napětí, nedorozuměním, konfliktům a v extrémních případech i k rozpadu rodiny.

Nyní následují některé věci, které by mohly pomoci s komunikací v rodině:

1. Snažit se poslouchat a být empatický – je důležité slyšet, co říkají druzí, a snažit se do jejich situace vcítit a být s nimi trpěliví
2. Používat jasnou a přátelskou řeč – snažit se mluvit jasně a srozumitelně, nemluvit v hádankách. Mít na paměti, že slova, která říkáme, mohou mít na ostatní velký dopad.

²² WARSHAK, Richard Ades. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha: Portál, 1996. Rádci pro život (Portál). ISBN 80-7178-089-8.

²³ ŠPAŇHELOVÁ, I. 2010. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada.

3. Respektovat názory ostatních – každý člen rodiny má právo na svůj názor a je důležité respektovat názory druhých, i když se s nimi neshodneme. Měli bychom vždy hledat společné řešení a vždy se pokusit najít kompromisy.
4. Snažit se udržovat pozitivní atmosféru

4 Sociálně-právní ochrana dětí

Sociálně-právní ochrana dětí je odvětvím veřejného práva. V České republice je založena hned několika zákony, mezinárodními smlouvami a také Listinou základních práv a svobod a Úmluvou o právech dítěte.

Ústředním orgánem v oblasti sociálně-právní ochrany dětí je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Vykonává ve vztahu k ní zejména legislativní, metodickou a kontrolní činnost, včetně přezkumu pravomocných rozhodnutí krajských úřadů v odvolacím a přezkumném řízení.

MPSV spolupracuje s důležitými institucemi na mezinárodní úrovni, provádí monitoring v oblasti práv dětí, a také se podílí se na naplňování Úmluvy o právech dítěte a dalších mezinárodních úmluv. MPSV také provádí výzkumy na celorepublikové úrovni a zpracovává analytické studie, na základě kterých vytváří právní předpisy, národní strategie na ochranu práv dětí a metodické materiály pro ostatní orgány sociálně-právní ochrany dětí.²⁴

Sociálně-právní ochrana dětí především tedy představuje zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, právo na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a na náboženství, také na vzdělání a zaměstnání, dále také zahrnuje ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním či vykořisťováním.²⁵ Tento pojem chápeme tedy jako určitou prevenci i sociální službu zároveň, která má za úkol chránit lidská práva, a to konkrétně práva dětí. Stát je nejen povinen chránit ty, kteří jeho ochranu potřebují, ale i vyhledávat takové případy, kdy dochází k porušování lidských práv. Je velmi důležité zaměřit pozornost především na děti, které se nacházejí v nerovném postavení vůči dospělým a samy sebe zatím nemohou chránit. Stát, ale také může chránit společnost před patologickým jednáním mládeže, což se v dnešní době objevuje stále častěji, a my můžeme jen přemýšlet o tom, co za tím stojí. V těchto případech zasahují kurátoři. V chápání SPOD jakožto sociální služby stát zasahuje do soukromoprávních vztahů týkající se rodiny. Touto problematikou se pak zabývá orgán sociálně-právní ochrany dětí.²⁶

Dále existuje vymezení základních principů sociálně-právní ochrany dětí. Stát má odpovědnost za ochranu dětí, ale zároveň na sebe nepřebírá odpovědnost rodičů nebere jim jejich rodičovskou povinnost. Soudy a další orgány, které přesně vymezuje zákon, mají obecnou působnost v problematice, která se týká právě ochrany dětí. Další velmi důležitou a obecně podceňovanou věcí je prevence v oblasti rodinných vztahů a dále také ochrana dětí před sociální patologií. Dále má stát také za úkol starost o kontrolu výkonu ústavní výchovy a ochranu práv dítěte. Stát také vymezuje pravidla, která se týkají náhradní rodinné výchovy, kam řadíme pěstounství a osvojení. Kromě státu, mají také některé fyzické a právnické osoby možnost zabezpečit některé činnosti SPOD.²⁷

²⁴ <https://www.mpsv.cz/web/cz/cinnost-mpsv-v-oblasti-socialne-pravni-ochrany-deti>

²⁵ <https://www.mpsv.cz/web/cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>

²⁶ TOMEŠ, Igor, 2010. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-680-3.

²⁷ KOLDINSKÁ, Kristiana, 2009. Sociálně-právní ochrana. In: Igor TOMEŠ a kol. Sociální správa: úvod do teorie a praxe. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 978- 80-7367-483-0.

4.1. Orgány zajišťující sociálně-právní ochranu dětí

Orgány systému sociálně-právní ochrany jsou „subjekty oprávněné k výkonu sociálně-právní ochrany dětí jsou obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, MPSV, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, pověřené osoby (právnícké a fyzické osoby). Státní orgány, pověřené osoby, školy a školská zařízení, zdravotnická zařízení mají povinnost oznámit obecnímu úřadu s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je ohrožené.“²⁸

Obecní úřad – obecní úřad má za povinnost vyhledávat děti, které se mohou vyskytovat v ohrožené situaci. Také by měl preventivně působit na rodiče dětí, tak aby plnili všechny své povinnosti a nedocházelo k zanedbávání péče o děti. Dále má povinnost zaměřit se na děti a mládež, v jejichž chování se mohou objevovat patologické jevy. Také může pomoci rodičům na jejich poskytnout či zprostředkovat specializovanou poradenskou činnost.

Obecní úřad s rozšířenou působností – povinností tohoto úřadu je v první řadě zabývat se nepříznivými vlivy, které působí na děti, snažit se zjistit jejich důvod, a dále na aktivně na ně reagovat a snažit se je odstranit. Obecní úřad s rozšířenou působností má také ve své pravomoci podávání návrhů opatření soudů a další. V neposlední řadě také pro děti zajišťuje kulturní, zájmové, vzdělávací a sportovní činnosti, které mohou také pomoci předejít a být prevencí před patologickým chováním. Spadá sem také oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Jedná se o státní orgán, který je součástí obcí s rozšířenou působností. Cílovou skupinou jsou děti a rodina, hlavním cílem je především chránit děti v nerovném vztahu k rodičům a okolí. OSPOD se velmi zaměřuje na jednání rodičů a jiných osob, které pečují o dítě, a jestli o něj pečují správným způsobem, tak aby mu svým jednáním nezpůsobili fyzickou ani duševní újmu. Pokud zjistí nevyhovující podmínky, tak má možnost navrhnout různá opatření, která mají za úkol dítě chránit. Tato opatření mohou v krajních případech znamenat i omezení, pozastavení či úplné zbavení rodičovské zodpovědnosti. Pracovníci OSPOD mají velkou řadu povinností, mohou být například kolizním opatrovníkem dítěte, jehož rodiče se ocitli v rozvodové situaci.²⁹

Krajský úřad – povinností krajského úřadu je zajištění přípravy k osvojení a pěstounské péči. Dále také poskytuje poradenskou pomoc.

Úřad pro mezinárodní ochranu dětí – tento úřad má za povinnost zprostředkovat sociálně-právní ochranu dětí ve vztahu k cizině. Dále sem také spadá zajištění mezinárodního osvojení.

Pověřené osoby – jedná se například o občanská sdružení, různé organizace či církevní spolky, které jsou společností obecně prospěšné. Pokud tyto osoby projdou řádným prověřením, které provádí MPSV a splňují všechny podmínky, tak tyto osoby mohou být MPSV pověřené činností v oblasti sociálně-právní ochrany dětí.³⁰

Ministerstvo práce a sociálních věcí – „MPSV je ústředním orgánem státní správy pro pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikaci, kolektivní vyjednávání, mzdy a jiné odměny za práci, důchodové pojištění, nemocenské pojištění, úrazové pojištění, sociální péči, péči o pracovní

²⁸ KOLDINSKÁ, Kristiana, 2009. Sociálně-právní ochrana. In: Igor TOMEŠ a kol. Sociální správa: úvod do teorie a praxe. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, s. 198-199. ISBN 978- 80-7367-483-0.

²⁹ MATOUŠEK, Oldřich, 2007. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. Vyd. 1. Praha: Portál, 183 s. ISBN 978-80-7367-310-9

³⁰ KOLDINSKÁ, Kristiana, 2009. Sociálně-právní ochrana. In: Igor TOMEŠ a kol. Sociální správa: úvod do teorie a praxe. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 978- 80-7367-483-0.

podmínky ženy a mladistvých, právní ochranu mateřství, péči o rodinu a děti, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, a pro další otázky sociální politiky „³¹

³¹ TOMEŠ, Igor a Lucie BENEŠOVÁ, 2009. Subjekty veřejné sociální správy. In: Igor TOMEŠ a kol. Sociální správa: úvod do teorie a praxe. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, s. 90. ISBN 978-80-7367-483-0.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

8 Empirické šetření

V mé bakalářské práci jsem se rozhodla použít metodu případové studie a pomocí strukturovaných rozhovorů se snažím poznat rodinu, která si prošla střídavou péčí, zjistit jaké dopady měla tato péče na jejich životy a jak by ji ohodnotili.

Případová studie by se měla podrobněji zaměřit na jednu konkrétní osobu či rodinu, také by se měla věnovat minulosti rodiny, zkoumat její postoje a všechny možné příčiny, které vedly k určité události. Podle Švaříčka, Šed'ové a kol. (2014) se jedná o: „Velmi podrobné zkoumání a porozumění jednomu nebo několika málu případů“³²

Pro mou bakalářskou práci byla mým výzkumným vzorkem právě jedna určitá rodina, ve které probíhala střídavá péče. To byl důvod, proč jsem se rozhodla použít metodu případové studie.

8.1. Cíl výzkumu

Cílem mé bakalářské práce je zjištění postoje a hodnocení všech členů rodiny, to znamená matky, otce a dvou dnes již plnoletých dětí, na střídavou péči, jak jim tato péče ovlivnila život, jak by ji celkově ohodnotili, a také co by na ní upravili, kdyby mohli.

Pro rozhovor jsem sestavila otázky, díky kterým jsem mohla do této situace lépe nahlédnout, porozumět jí a dosáhnout tak cílům této práce.

Byl použit strukturovaný rozhovor.

Hlavní výzkumná otázka této práce zní:

Jak jednotliví členové rodiny hodnotí střídavou péči?

³² ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

8.2. Metoda sběru dat a popis zkoumaného vzorku

Pro výzkum v mé práci jsem zvolila kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum má pomoci k získání co nejvíce informací v určité oblasti.³³ Kvalitativní výzkum také nelze generalizovat na větší část obyvatelstva. Hlavním důvodem pro výběr kvalitativního výzkumu byl tedy fakt, že se v mé práci zaměřuji pouze na jednu rodinu.

Na začátku bylo stěžejní najít rodinu, která v minulosti prošla střídavou péčí. Také jsem považovala za potřebné, aby děti, se kterými budu vést rozhovor, byly nyní již dospělé a dokázaly tak vést rozhovor a zpětně střídavou péčí ohodnotit. Také bylo nutné najít rodinu, ve které nebude žádnému členu rodiny nepříjemné odpovídat na otázky, které se týkají soukromí jeho rodiny, a že všichni členové budou spolupracovat.

Se sehnáním rodiny jsem neměla potíže. Tato rodina se nachází již delší dobu v mém okolí. Rodinu jsem nejprve kontaktovala a zjistila, zda budou všichni ochotni se tohoto výzkumu zúčastnit. Ve chvíli, kdy všichni členové souhlasili jsem si s nimi domluvila termíny rozhovorů.

Mého výzkumu se účastnila jedna čtyřčlenná rodina, ve které v minulosti, konkrétněji dva roky zpátky, probíhala střídavá péče. Jde o matku, otce, syna a dceru. Ale rozhovory jsem dělala pouze s matkou, otcem a dcerou, které se týkala střídavá péče. Jména členů rodiny jsou vymyšlená. Před začátkem každého rozhovoru jsem respondenty seznámila s cílem mé bakalářské práce a s tím, že rozhovor bude nahrávaný, ale ujistila jsem je, že rozhovor je anonymní, a je pouze na nich, jak budou na jednotlivé otázky odpovídat.

Respondenti o tématu mluvili velmi otevřeně, a bylo na nich vidět, že se o tuto zkušenost rádi podělí. Nyní bych rodinu ráda blíže charakterizovala.

Kazuistika rodiny

Rodina, kterou jsem zkoumala je rodina Kroupových. Jedná se o matku Terezu, otce Davida, dceru Natálii (20 let) a syna Jakuba (29 let). Rodina začala se střídavou péčí po rozvodu manželů. Střídavá péče tu probíhala 9 let. Dceři Natálii byly v době počátku střídavé péče 3 roky a střídavá péče trvala do jejích 12 let. Jakubovi bylo v počátku střídavé péče 12 let, ale rozdíl byl v tom, že on si zvolil žít pouze u otce. Interval střídání probíhal vždy po týdnu.

Oba rodiče si v průběhu střídavé péče našli nové partnery. Matka respondentů si našla novou partnerku pár let po rozvodu. Později spolu matka s novou partnerkou začaly žít ve společné domácnosti. Žádné další děti spolu již neměly. Jakub i Natálie mají s matčinou novou partnerkou dobrý vztah a vycházejí spolu. Jejich otec si nějakou dobu po rozvodu také našel novou partnerku, se kterou bohužel Natálie nevycházela. Střídavá péče byla ukončena v době, kdy bylo Natálii 12 let. Od té doby žila pouze s matkou a otce vídala vždy po domluvě.

³³ STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

8.3. Dílčí výzkumné otázky

Vzhledem k tomu, že hlavní otázka mé práce zní: „Jak jednotliví členové rodiny ohodnotí střídavou péči?“, jsem se rozhodla v této části mé práce stanovit základní dílčí výzkumné otázky.

Tyto otázky znějí takto:

1. Jak se změnila vztahová síť v rodině?
2. Jakým způsobem probíhala komunikace v rodině před střídavou péčí a v jejím průběhu?
3. Jak se změnila kvalita života členů rodiny, ať už po praktické či materiální stránce?
4. Jak by rodina střídavou péčí ohodnotila a co by změnila, pokud by to šlo?
5. Jakým způsobem probíhala komunikace a spolupráce s institucemi?

8.4. Tvorba výzkumných otázek

Na základě dílčích výzkumných otázek jsem sestavila tyto konkrétní podotázky, které vedou k rozhovoru s jednotlivými členy rodiny.

Tvořila jsem tři typy rozhorů s lehce odlišnými otázkami, a to podle toho pro koho byl rozhovor určen. Jeden typ rozhovoru je pro děti a druhý pro rodiče.

1. *Jak střídavá péče ovlivňuje vztahovou síť rodiny*

Otázky pro dítě: a) Změnil se nějak tvůj vztah s některým z rodičů?

b) Jak si na střídavou péči reagovala a jaké byly tvoje pocity?

c) Změnil se nějak váš sourozenecký vztah?

Otázky pro rodiče: a) Jak ke střídavé péči došlo, co vedlo k tomuto rozhodnutí?

b) Vyhovovala vám jako rodiči střídavá péče?

2. *Jakým způsobem probíhala komunikace v rodině před a během střídavé péče*

Otázky pro děti: c) Ptali se tě rodiče na tvůj názor ohledně střídavé péče?

d) Jak s tebou rodiče komunikovali?

Otázky pro rodiče: c) Jaké vztahy jste měli s dětmi před střídavou péčí?

d) Pocítili jste v průběhu střídavé péče nějakou změnu vztahů mezi vámi a vašimi dětmi?

3. *Jak se změnila kvalita života členů rodiny, ať už po praktické či materiální stránce*

Otázky pro děti/rodiče: e) Jaké změny ve svém životě jsi zpozorovala začátkem střídavé péče?

f) Změnila se nějak úroveň/kvalita tvého života?

4. *Jak by rodina střídavou péči ohodnotila a co by změnila, pokud by to šlo*

Otázky pro děti: g) Co bys svým rodičům poradila, aby udělali jinak?

h) Jak byste celé toto období a celkově střídavou péči ohodnotila?

ch) Jaké největší pozitivum/negativum ti střídavá péče přinesla?

Otázky pro rodiče: g) Myslíte si, že střídavá péče byla pro vaši rodinu dobrým rozhodnutím, a vybrali byste si střídavou péči i nyní zpětně?

h) Je něco, co byste nyní změnili?

ch) Jaké největší pozitivum/negativum vám střídavá péče přinesla?

5. *Jakým způsobem probíhala komunikace a spolupráce s institucemi?*

Otázky pro děti: i) Vzpomínáš si, jak probíhala spolupráce s OSPODem a případně se sociální pracovníci? Působilo to na tebe pozitivně nebo to bylo stresující a nepříjemné?

j) Máš zpětně nějaké připomínky k práci OSPODu a sociálních pracovníků?

Otázky pro rodiče: i) Přišla Vám spolupráce s OSPODem přínosná? Byly Vám nabídnuty služby jako například poradna atd?
Pokud ano, využili jste je?

j) Jak byste zhodnotili spolupráci se soudem/OSPODem

8.5. Analýza získaných údajů

Údaje, které jsem zpracovávala, jsem získala pomocí rozhovorů a jsou nejčastěji v psané formě. Všechny rozhovory jsou také k nahlédnutí v přílohách práce.

V následující kapitole budu interpretovat výsledky rozhovorů na základě jednotlivých odpovědí od všech respondentů.

Po ukončení všech rozhovorů jsem získané údaje analyzovala.

8.6. Interpretace dat od respondentky Natálie

V této kapitole budu analyzovat data, která vzešla z rozhovoru s respondentkou Natálií.

Rozhovor obsahuje 5 dílčích otázek, z nich každá má přímé podotázky.

8.6.1. Otázka číslo 1.

Jak střídavá péče ovlivňuje vztahovou síť rodiny?

- a) Změnil se nějak tvůj vztah s některým z rodičů?
- b) Jak jsi na střídavou péči reagovala a jaké byly tvé pocity?
- c) Změnil se nějak váš sourozenecký vztah?

Tyto otázky byly položeny za účelem toho, abychom se dozvěděli, jaké byly vztahy v rodině po nastolení střídavé péče. Chtěla jsem zjistit, zda Natálie už jako malá vnímala změny v chování rodičů a sourozence.

Na první položenou otázku, zda se nějak změnil její vztah s některým z rodičů odpověděla Natálie takto: *„Neřekla bych, že se vztah mezi mnou a rodiči nějak výrazně změnil. Tím že v počátku střídavé péče mi byly pouze 3 roky, tak si toho moc nepamatuji. Čím jsem byla starší, tím více jsem ale změny vnímala. Moc spolu nekomunikovali, vidali se jen když si mě předávali, a i u toho se občas stihli pohádat. To mi nebylo moc příjemné. Pamatuji si, že jsem si připadala jako tako spojka mezi nimi dvěma a občas jsem cítila pocity viny a pocit, že si mezi nimi musím vybírat. Rodiče mám ráda ale pořád stejně, akorát vztah s tátou se nejspíš kvůli střídavé péči zhoršil.“* Tím, že Natálii bylo na počátku střídavé péče pouze 3 roky, tak je zřejmé, že vzpomínky na toto období jsou velmi matné. Postupem času si ale začala situaci více uvědomovat a cítila tak, že vztahy mezi rodiči nejsou úplně ideální. Stále ale říká, že ona má rodiče ráda pořád stejně. Akorát se zhoršil její vztah s otcem, což nejspíš zapříčinila práce střídavá péče. Také zmiňuje, že se cítila za situaci nějakou částí zodpovědná, že cítila sama pocit viny, za to, co se stalo.

Druhá otázka, která se snaží zjistit, jak na střídavou péči Natálie reagovala a jaké byly její pocity ohledně celé situace, jsem od Natálie dostala tuto odpověď:

„Jak říkám, na úplném počátku mi byly jenom 3 roky, a tak mám toto období, kdy to celé začalo, trochu v mlze. Pamatuji si ale hodně na stěhování s mamkou a nátlak z tátovy strany. Necítila jsem se dobře a chvílemi jsem z toho vinila sama sebe. Na střídavé péči jako takovou jsem reagovala velice špatně. Sice sem si časem zvykla a situace se uklidnila, ale nedělalo mi dobře se týden co týden přesouvat z jednoho domova do druhého, když v jsem se ale v žádném necítila, že bych tam úplně

patřila. Také pro mě bylo složité, že každý rodič měl jinou výchovu, jiná pravidla a jiný přístup ke mně. Bylo těžké se každý týden přizpůsobit na jiný styl.“

Z odpovědi vyplývá, že se Natálie v situaci necítila dobře a na střídavou péči reagovala špatně. Říká, že si časem na takový život zvykla, ale ideální to nebylo. Neustálé přesouvání na ni mělo dopad a uvědomovala si to již jako malá. Nikde se necítila jako doma a dělala jí problém neustálá změna stylu výchovy.

V poslední podotázce, jsem se snažila zjistit, zda střídavá péče nějak ovlivnila vztah mezi Natálií a jejím bratrem.

Natálie odpovídá: „S bráchou se náš vztah od té doby již moc nevyvíjel. Bylo rozhodnuto tak, že on bude bydlet jen u táty. Vidala jsem ho tedy vždy když jsem byla na týden u táty. Zatímco on mohl být na jednom místě, já musela neustále přejíždět sem a tam. Vzpomínám si, že jsem mu nějakou dobu i záviděla. Jelikož mezi sebou máme věkový rozdíl 9 let, tak jsme si nebyli nějak výrazně blízcí a střídavá péče náš vztah ještě zhoršila. Komunikace mezi námi dvěma se postupem času dostala na bod mrazu. A až nyní když jsme oba dospěli si k sobě hledáme pomalu cestu.“

Dozvěděli jsme se, že vztah mezi sourozenci utrpěl také velké škody. Tím, že na počátku střídavé péče byly Natálii pouze 3 roky a jejímu bratrovi 12 let, to znamená 9 let rozdíl, tak je logické, že si ještě nebyli mentálně tolik blízcí. Ale střídavá péče nejspíše rozvoji jejich vztahu moc nepomohla. Z odpovědi vyplynulo, že Natálie bratrovi jednu dobu záviděla, že mohl žít jen u jednoho z rodičů a nemusel se přesouvat jako ona. Je tedy možné, že kdyby měli střídavou péči oba společně, zase by je to o něco sblížilo. Pozitivní ale je, že alespoň nyní když jsou již oba dospělí, se k sobě snaží pomalu zase najít cestu.

8.6.2. Otázka číslo 2.

Jakým způsobem probíhala komunikace v rodině před a během střídavé péče

- c) Ptali se tě rodiče na tvůj názor ohledně střídavé péče?
- d) Jak s tebou rodiče komunikovali?

Těmito otázkami jsem se snažila zjistit, zda se rodiče snažili nějakým způsobem zjistit, jaký názor na to má jejich dcera. Je pochopitelné, že ve 3 letech dítě ještě plně nedokáže pochopit určité životní situace, ale zajímalo mě, zda tu byla alespoň nějaká komunikace ohledně tohoto rozhodnutí.

Na otázku, zda se rodiče ptali Natálie na její názor ohledně střídavé péče odpověděla Natálie takto: *„Ne, nikdo se mě na nic neptal. Myslí si, že velkou roli musel hrát můj věk. A to že se tříletým dítětem tato situace nejde úplně probírat. Byla jsem ještě hodně malá na to, abych se mohla sama rozhodnout. Ale teď zpětně mi to nepříjde v pořádku, aby bylo 3leté dítě týden, co týden přesouváno a měnilo se mu jeho prostředí. Na můj názor se mě ptali až ve 12 letech, a to jsem se rozhodla bydlet pouze u mámy a střídavou péči ukončit.“*

Zjistili jsme, že se jí rodiče na nic neptali, ale že chápe, že s ohledem na její věk to ani nebylo moc možné. Nyní na to ale pohlíží jinak, myslí si, že toto rozhodnutí jejich rodičů nebylo v pořádku.

Nepřijde jí správné, aby teprve tříleté dítě bylo vychovááno a žilo ve střídavé péči. Když jí bylo 12 let, tak se rozhodla pro ukončení střídavé péče a žití pouze s matkou.

Na otázku, jak s ní rodiče komunikovali, jsem dostala tuto odpověď: „*Komunikace mezi mnou a rodiči nebyla nikdy nějak výrazná. Moje mamka se ještě celkem snažila. Pamatuji si, že se mnou věci vždy chtěla řešit a byla ke mně upřímná. Snažila se mě vyslechnout a vymyslet to vždy tak, aby mi bylo co nejmíň ublíženo, a hlavně aby to nejvíc vyhovovalo mně. Co se týče komunikace mezi mnou a tátou, tam už to tak hezké nebylo. Můžeme říct, že komunikace z tátovy strany nebyla téměř žádná. O ničem se se mnou nebavil. V podstatě jsem ho skoro nevidala, byl pořád v práci a mě hlídala moje babička z otcovy strany. Po nějaké době si táta našel novou partnerku se kterou jsem si absolutně nerozuměla. To celou situaci ještě více zhoršilo a já nějakou dobu i odmítala k tátovi jezdit. Nakonec se to mezi námi nějak uklidnilo, ale myslím si, že i hodně pomohlo to, že od mých 12 let jsem bydlela už jen u mámy a s tátou se vidala jenom občas, když vymyslel nějaký program pouze pro nás dva.*“

Již v teoretické části jsem zmiňovala, že komunikace je zásadní a že bez komunikace nemůže nic fungovat. Bohužel v tomto případě, jak jsme z rozhovorů zjistili, nebyla komunikace v rodině úplně ideální.

8.6.3. Otázka číslo 3.

Jak se změnila kvalita života členů rodiny, ať už po praktické či materiální stránce

- e) Jaké změny ve svém životě jsi zpozorovala začátkem střídavé péče?
- f) Změnila se nějak úroveň/kvalita tvého života?

Tuto otázku jsem položila za účelem zjistit, zda Natálie nějakým způsobem vnímala změny ve svém životě, ať už se jedná o praktickou či materiální stránku, a zda pocítila změnu úrovně svého života.

Na otázku, jaké změny ve svém životě zpozorovala, Natálie odpověděla takto: „*Změn bylo pro mě celkem dost a byly docela velké. S mamkou jsme se dvakrát stěhovali a táta si našel novou ženu. Pak jsem zjistila, že mamka si také našla novou partnerku, což byla pro mě velká změna, kterou jsem ale přijala a vycházíme spolu velmi dobře. Každý týden jsem tedy přejížděla s věcmi v krabici od jednoho ke druhému a nedělalo mi to vůbec dobře. Pozitivní na tom bylo snad jen to, že aspoň školu a kamarády jsem měla pořád stejné, za to jsem byla hodně ráda, že aspoň nějaké místo nemusím měnit.*“

Pro dítě je toto velká životní změna. Natálie si nejvíce vybavuje stěhování a přejíždění z jednoho domova do druhého, i když v žádném se necítila jako doma. Velká rána pro ni byla také nová přítelkyně otce, jak již bylo řečeno v předchozích odpovědích. Pozitivum viděla snad jen v tom, že alespoň kamarádi ji zůstali stejní a že nemusí měnit i školu.

Toto je již zmíněno v i teoretické části. Je velmi důležité, aby rodiče v rozumné vzdálenosti, aby dítě mohlo navštěvovat stále stejnou školu a mít i stejné přátele. Toto se tedy v tomto případě povedlo.

Další otázka zněla, zda se nějak změnila úroveň/kvalita jejího života. Natálie odpověděla: *“Řekla bych, že úroveň života se také určitě změnila. Už jen kvůli tomu, že s mamkou jsme se stěhovaly hned dvakrát a někdy musela mít i dvě práce, aby to všechno zvládala. Také si pamatuji, že jsem vnímala rozdíly ve financích mezi týdnem u mámy a týdnem u táty. S tátou jsme často chodili na jídlo do restaurací, nebo objednával jídlo domů. Také mě bral hodně do kina a na různé akce. Pamatuji si, že když jsem byla mladší, a ještě situaci tolik nechápala, tak jsem to dávala mamce za vinu. To že u táty si můžeme objednat jídlo domů a že mi koupí co chci a ona ne. Pak jsem ale postupem času pochopila proč to tak je. Ale nemůžu absolutně říci, že bych se měla u mamky špatně. Jenom to byl trochu rozdíl.”*

Z této odpovědi jsme se dozvěděli, že Natálie vnímala, že matka musela mít dvě práce, aby vše zvládala. Na rozdíl toho u otce probíhal život jinak. Pamatuje si, že otec objednával jídlo domů, chodila s ním do kina a na jiné akce. Také říká, že to jako mladší nechápala, dávala to matce za vinu a byla na ní našťvaná. Později když jí celá situace došla, tak ji to mrzelo. Také ale říká, že nemůže říct, že by se u matky měla špatně.

V teoretické části zmiňuji, že jeden z problémů, který se může při střídavé péči vyskytnout je problém s financí. Hrozí ta situace, kdy jeden z rodičů je na tom finančně lépe a dítě u něj tak žije jiným stylem života, než jaký žije u druhého rodiče. Tato situace může být pro dítě matoucí a nemusí ji chápat. Musím proto opět odkázat na správnou komunikaci s dítětem, které může mnoho problémů vyřešit či jim předejít.

8.6.4. Otázka číslo 4.

Jak by rodina střídavou péčí ohodnotila a co by změnila, pokud by to šlo

- g) Co bys svým rodičům poradila, aby udělali jinak?
- h) Jak bys celé toto období a celkově střídavou péčí ohodnotila?
- ch) Jaké největší pozitivum/negativum ti střídavá péče přinesla?

Zde jsem se snažila zjistit, zda má Natálie ke střídavé péči nějaké připomínky či radu pro rodiče, co by mohli udělat jinak a také jak by celou střídavou péčí u nich v rodině ohodnotila. V neposlední řadě jsem chtěla zjistit, jaká pozitiva a negativa jí tato péče přinesla.

Jako první jsem položila otázku, co by svým rodičům poradila, aby udělali jinak.

Natálie odpověděla takto: *„Přemýšlela jsem nad tím a poradila bych jim, aby spolu více komunikovali a neposílali si zprávy skrze mě. Ano byla jsem sice malá, ale věci jsem vnímala více, než si mysleli. Taky bych jim poradila, aby si nějak sjednotili to, jak mě budou vychovávat. Protože pro mě nebylo dobré, že každý týden jsem měla jiná pravidla a žila jinak. Bylo pro mě těžké se týden, co týden přizpůsobovat jinému chování a stylu výchovy. Také bych jim asi poradila, aby se snažili nějak napravit vztah mezi mnou a mým bráchou. Nebo alespoň věnovat větší pozornost tomu, že něco není v pořádku.”*

Opět je tu tedy zmíněna špatná komunikace mezi rodiči. Správná komunikace, jak už je zmíněno v minulých kapitolách, je ta nejdůležitější věc pro to, aby střídavá péče mohla fungovat. Rodiče dítěte spolu musí komunikovat osobně, a ne si svoje problémy, které mezi sebou mají, posílat přes jejich dítě. Tak tomu bohužel bylo v tomto případě. Poradila by jim tedy více se snažit o nápravu komunikaci. Dále zmiňuje, že jí nyní přijde, že se měli snažit více zapracovat a věnovat pozornost vztahu, který měla se svým bratrem.

Zde bych ráda odkázala na teoretickou část, kde zmiňuji určité tipy na zlepšení komunikace mezi členy rodiny. Za důležité považuji snažit se poslouchat a být ke druhým empatický, dále také respektovat názory druhých a pokusit se vždy najít společné řešení. Důležité je ale také umět ustoupit anebo vymyslet kompromis. Rodičům dítěte bych navrhla možnosti jako například rodinná poradna či sezení s mediátorem.

Dále jsem se ptala, jak by celé toto období a celkově střídavou péčí ohodnotila.

Na to mi Natálie dala tuto odpověď: „*Celé toto období bych ohodnotila velmi negativně. Ted' zpětně vidím, že to na mě mělo velký dopad a do ted' si nějaké věci v sobě řeším a musela jsem navštěvovat i psychologa. Střídavou péčí jsem měla od svých 3 do 12 let, co si myslím, že je dlouhá doba a bylo to pro mě velmi náročné. Také můžu říct, že se u mě kvůli tomu v dětství vyskytl problém s komunikací, byla jsem stydlivá, neříkala svůj názor a začala jsem být dost introvertní.* „

Natálie bohužel toto období vidí negativně. Zmínila se, že v té době jí to zase tolik nedocházelo, ale zpětně jí mrzí, čím si musela jako malá projít a řekla, že svým dětem by toto neudělala. Natálie se svěřila s tím, že musela navštívit i psychologa, který jí pomohl se s problémy vypořádat.

Také jsem se ptala, jaké největší pozitivum/negativum jí střídavá péče přinesla. Natáliina odpověď byla: „*Střídavá péče mi bohužel přinesla více negativ než pozitiv. Negativem bylo určitě to, že jsem v podstatě nikdy nebyla na jednom místě. Stálé změny v prostředí a výchově mi nedělaly dobře. Ani v jenom domově jsem se necítila jako doma. Do toho ještě noví partneři mých rodičů a úplně zkažený vztah s bráchou. Jako pozitivum vidím asi jen to, že rodiče spolu nebyli a tím pádem se zbytečně nehádali doma. Jinak v tom bohužel žádná další pozitiva nevidím.*“

Bohužel Natálie celé toto období, kdy probíhala střídavá péče hodnotí spíše negativně. Vadily jí stále změny prostředí, jiný styl výchovy a pravidla u každého z rodičů. Dále také zmiňuje novou partnerku otce a tím způsobené ještě větší zhoršení vztahu mezi ní a otcem. Celkově to byl pro její život velký zásah a změna. Za pozitivum bere to, že se alespoň doma nikdo nehádal. Pozitiva a negativa střídavé péče jsou uvedeny i v teoretické části mé práce. Já osobně vidím pozitivum alespoň v tom, že Natálie nemusela měnit svou školu a že měla stále stejný kolektiv přátel.

8.6.5. Otázka číslo 5.

Jakým způsobem probíhala komunikace a spolupráce s institucemi?

- i) Vzpomínáte si, jak probíhala spolupráce s OSPODem a případně se sociální pracovníci? Působilo to na Vás pozitivně nebo to bylo stresující a nepříjemné?

j) Máte zpětně nějaké připomínky na práci OSPODu a sociálních pracovníků?

Poslední otázky, které jsem Natálii pokládala se týkali spolupráce a komunikace s institucemi. Zajímalo mě, jak vnímala spolupráci se sociálními pracovníky a jaké z toho měla pocity.

Na otázku, zda si vzpomíná na spolupráci se sociální pracovníci a jestli to na ni působilo pozitivně či to pro ni bylo stresující a nepříjemné, odpověděla Natálie takto: *„Bohužel jediné, na co si pamatuji, bylo krátké sezení s paní, když jsem byla asi ve druhé třídě. Pamatuji si, že byla moc milá, ptala se mě na různé otázky a chtěla abych kreslila, jak to cítím. Dál si pamatuji sezení, když mi bylo 12 let a tam se řešilo ukončení střídavé péče. Sociální pracovnice byla zase moc milá, vše mi vysvětlila a pomohla mi se vším čemu jsem nerozuměla.“*

Tím, že byla ještě hodně malá je pochopitelné, že má nejasné vzpomínky. Pamatuje si ale, že sociální pracovnice byla moc milá a že se ji nebála svěřit. Svě pocit prý měla vyjadřovat za pomoci malování obrázků, což je častá metoda komunikace s takto malými dětmi.

Poslední otázka, kterou jsem Natálii položila byla, zda má k OSPODu nebo sociální pracovníci nějaké připomínky, na což Natálie odpověděla: *„Žádné připomínky asi nemám. Když jsem byla malá moc jsem to nevnímala a postupem času, kdy už jsem byla starší, tak jsem byla se sociální pracovníci vždycky spokojená. Byla moc milá a přišlo mi, že jí můžu věřit.“*

Potěšilo mě, že alespoň s OSPODem a sociální pracovníci má Natálie pozitivní zkušenosti.

Rozhovor s Natálií bych zhodnotila pozitivně. Měla jsem dojem, že se opravdu otevřela a říkala věci a zážitky tak, jak se staly.

8.7. Interpretace dat od respondentů matka a otec

8.7.1. Otázka číslo 1.

Jak střídavá péče ovlivňuje vztahovou síť rodiny

- a) Jak ke střídavé péči došlo, co vedlo k tomuto rozhodnutí?
- b) Vyhovovala vám jako rodiči střídavá péče?

Účelem těchto otázek bylo zjistit, jakým stylem rodiče Natálie došli ke zvolení střídavé péče a co tomuto rozhodnutí přecházelo. Dále také jak jim střídavá péče jako rodičům vyhovovala.

Na otázku, jak ke střídavé péči došlo, a co je vedlo k tomuto rozhodnutí, odpověděla matka: *„Ke střídavé péči došlo po domluvě s bývalým manželem. On byl ten, který ji chtěl. Já měla trochu odlišný názor. Ale zároveň jsem nechtěla, aby ztratil kontakt s dcerou.*

Po většinu našeho manželství jsme spolu vycházeli dobře, tak jsem mu nechtěla dělat naschvály a souhlasila jsem s tím, že to alespoň zkusíme a uvidíme, jak to bude dceři vyhovovat. To pro mě bylo na prvním místě.“

Otec na otázku odpověděl: *„O střídavou péči jsem usiloval hlavně já. Manželka byla na začátku proti. Po domluvě ale souhlasila. Nechtěl jsem o dceru přijít a chtěl jsem se stále podílet na její výchově. A vidět ji pouze dva víkendy z měsíce mi nestačilo. Hodně jsem o tom rozhodnutí ale přemýšlel, jelikož dceři byly pouze 3 roky a nebyl jsem si jistý, zda je pro ni v takhle malém věku střídavá péče ideální. Nakonec jsme se ale domluvili, že to zkusíme.“*

Zjistila jsem tedy, že matka nebyla touto představou příliš ohromena a byla spíše proti. Vzhledem k tomu, jak byla její dcera v tu dobu stará, je to pochopitelné. Jak již výše v teoretické části zmiňuji, o střídavou péči usilují především otcové. A tak tomu bylo i v tomto případě, jak se dozvídáme z odpovědi od otce.

Otec řekl, že hlavním důvodem bylo to, že nechtěl být od dcery odtrhnut a chtěl mít nadále nějaký vliv na její výchovu. Ale i on měl jisté pochybnosti, zda na střídavou péči není ještě u dcery příliš brzy. Jejich pohledy na střídavou péči byly tedy odlišné, ale i přesto se dokázali domluvit a pro střídavou péči se tedy společně rozhodli.

Další otázka směřovala na to, zda jim střídavá péče vyhovovala.

Odpověď matky zněla takto: *„Musím říct, že střídavá péče mi zpočátku nevyhovovala. Dceři byly jen 3 roky a tak jsem ji chtěla mít pořád u sebe a dohlížet na ni. Bála jsem se, že to ten týden u bývalého manžela nezvládne. Začátky tedy byly dost těžké. Postupem času se to zlepšovalo a začala jsem v tom vidět i pozitiva. Ale celkově si myslím, že to pro naši dceru nebylo dobré.“*

Od otce jsem dostala tuto odpověď: *„Střídavá péči mi velmi vyhovovala. V týdnu bez dcery jsem stihl všechnu práci a mohl jsem se soustředit na svoje aktivity a na svého syna, který se rozhodl, že*

střídavou péči nechce a že chce žít pouze se mnou. Takže v týdnu bez dcery jsem mohl čas věnovat jen jemu a sobě. Takže by to nebylo tak, že bych měl v týdnu bez dcery úplně volno jako bývalá manželka. Ale nestěžuji si. Jsem rád, že si syn vybral žít se mnou.“

Odpovědi jsou opět odlišné. Pro matku byla střídavá péče zpočátku obtížná a na novou situaci si musela zvykat delší dobu. Dále dodává, že později v tom začala vidět i pozitiva, ale celkově má dojem, že střídavá péče nebyla pro jejich dceru ideální. Otec byl v trochu jiné situaci, jelikož vychovával ještě syna, kterého se střídavá péče netýkala, a který žil pouze u něj. Tím pádem neměl tolik volného času jako matka. Střídavou péči ale hodnotí kladně a vyhovovala mu.

Jak je zmíněno v teoretické části této práce, tak ze střídavé péče mohou plynout nějaká pozitiva i pro rodiče. Ti se mohou v týdnu, kdy je dítě u druhého rodiče naplno věnovat své práci či svým volnočasovým aktivitám a nemusejí svůj den upravovat podle dítěte. Střídavá péče tak může rodičům pomoci nalézt větší rovnováhu mezi pracovním a rodinným životem. V některých případech může vést i ke zlepšení komunikace mezi rodiči, protože spolu musí pravidelně jednat a domlouvat se na organizaci věcí, které se týkají dítěte. Střídavá péče může také podpořit vztah rodičů s dítětem, protože mají více příležitostí strávit s ním čas a budovat pevnější vztah.

8.7.2. Otázka číslo 2.

Jakým způsobem probíhala komunikace v rodině před a během střídavé péče

- c) Jaké vztahy jste měli s dětmi před střídavou péčí?
- d) Pocítili jste v průběhu střídavé péče nějakou změnu vztahů mezi vámi a vašimi dětmi?

Správná komunikace je hlavním bodem pro to, aby mohla střídavá péče fungovat. Jak je zmíněno již v teoretické části, bez správné komunikace mezi rodiči dětí nemůžeme očekávat, že bude střídavá péče fungovat bez problémů. Snažila jsem se tedy zjistit, jak vnímali komunikaci rodiče.

Z rozhovoru s Natálií jsme se již dozvěděli, že komunikace nebyla úplně ideální. S matkou vycházela dobře a pamatuje si, že se jí vždy snažila vyslechnout a o všem s ní mluvit. Naopak komunikace s otcem podle jejích slov nebyla téměř žádná. Zmiňovala také ještě větší zhoršení v době, kdy si otec našel novou přítelkyni.

Nyní se dostaneme k tomu, jaký pohled na to mají matka s otcem.

První otázka zněla, jaký vztah měli s dětmi před střídavou péčí.

Odpověď matky zní takto: *„S dcerou jsem měla krásný vztah. Byla ještě malá, ale byla hodně vnímavá a tím, že v té době ještě ani nechodila do školy, tak jsme spolu trávily veškerý čas. O to těžší pro mě, a i pro ni celá situace byla. Byla zvyklá být většinu svého času jen se mnou a najednou měla trávit celý týden beze mě jen s otcem. Nechtěla jsem ji tomu vystavovat, bála jsem se, že mi to jednou vyčte. Se synem jsem měla také hezký vztah, ale pomalu mu začínala puberta, tak to bylo občas složité. To že si vybral bydlet pouze s otcem pro mě byla velká rána a dlouho dobu jsem se s tím srovnávala a snažila se pochopit, proč se tak rozhodl.“*

Otec odpověděl na otázku takto: „*Myslím si, že s oběma dětmi jsem měl pěkný vztah. Trávil jsem dost času v práci, takže jsem s nimi nemohl být tolik jako manželka, ale i tak si myslím, že když byl čas, tak jsem se jim věnoval. Dcera byla v té době ještě malá. Rozváděli jsme se, když jí byly 3 roky, a to byl také velký důvod proč jsem bojoval za střídavou péči. Chtěl jsem ji vidět vyrůstat a být velkou součástí jejího dětství. A ne ji vidět pouze 2x za měsíc. Se synem jsem měl skvělý vztah, byli jsme partáci. V době rozvodu mu bylo 12 let, takže měl už svoji hlavu a sám se rozhodl, že chce žít pouze se mnou, což pro nás oba s manželkou byl ze začátku šok, myslím si, že ani jeden z nás s tím nepočítal.*“

Odpovědi, které jsem na tuto otázku dostala od matky a otce souhlasí s tím, jak celou situaci vnímala Natálie. Matka má taky ten názor, že se s dcerou snažila komunikovat a vše ji vysvětlovat. Dále také říká, že s dcerou měla před i během střídavé péče krásný vztah.

Otec také uvádí, že před střídavou péčí měl s dcerou také hezký vztah, a že byla ještě moc malá, a to byl hlavní důvod proč bojoval za střídavou péči, jelikož ji chtěl vidět vyrůstat a podílet se na její výchově.

Další otázka zněla, zda v průběhu střídavé péče pocítili nějakou změnu vztahů mezi nimi a Natálií.

Od matky jsem dostala tuto odpověď: „*Ano. Myslím, že dcera mi tuto situaci dávala nějakou dobu za vinu. Také se stávalo, po týdnu u jejího otce nechtěla zpátky ke mně a naopak. Každá neděle, kdy probíhal její přesun, byla těžká. Snažila jsem se s ní mluvit a situaci vysvětlovat, ale tím, že byla malá to bylo těžké. Myslím, že když jí bylo 12 let a sama se rozhodla, že chce žít jen se mnou, tak se jí ulevilo. I náš vztah se potom výrazně zlepšil.*“

Otec na otázku odpověděl takto: „*Bohužel ano, Můj vztah se synem se nijak nezměnil. Ale vztah s dcerou se postupem času více a více zhoršoval. Přestala se mnou komunikovat, nechtěla ke mně jezdit. Před každým jejím přesunem ke mně brečela. Celá situace se zhoršila ještě více v době, kdy jsem si našel novou partnerku. Ta s dcerou bohužel moc nevyházela. Musím tedy říci, že střídavá péče našemu vztahu spíše uškodila, ale na druhou stranu také nevím, jak by náš vztah vypadal bez ní. Když bylo dceři 12 let, rozhodla se, že dál bude žít pouze s matkou a mě bude navštěvovat když se jí bude chtít. Už jsem na dceru v tomhle směru netlačil a snažil jsem se přijmout její rozhodnutí. Musím říct, že od té doby se náš vztah zase pomalu zlepšoval. Až mě to zpětně mrzelo a přemýšlel jsem i nad tím, jestli byla střídavá péče opravdu nutná.*“

Pokud bychom opět měli porovnat odpověď a pocity Natálie s jejími rodiči, tak je vidět, že situaci vnímali všichni podobně. Matka zmiňuje, že cítila, že dcera ji tuto situaci dávala nějakou dobu vinu. A že cítila, že je to pro ni těžké. Matka také zmiňuje i to, že si myslí, že velmi pomohlo, když v Natáliiných 12 letech střídavá péče skončila. Toto potvrdila i Natálie. Z odpovědi otce vyšlo najevo, že ho zhoršení vztahu mezi ním a dcerou mrzelo a že si byl vědom i toho, že vztah se ještě více narušil ve chvíli, kdy si našel novou přítelkyni, což zmiňuje ve své odpovědi i Natálie. I on ve své odpovědi tvrdí, že po ukončení střídavé péče se jejich vztah s dcerou začal opět zlepšovat. Dokonce přiznal, že přemýšlel o tom, zda celá tato situace byla nutná.

8.7.3. Otázka číslo 3.

Jak se změnila kvalita života členů rodiny, ať už po praktické či materiální stránce

- e) Jaké změny ve svém životě jste zpozorovali začátkem střídavé péče?
- f) Změnila se nějak úroveň/kvalita vašeho života?

Dále jsem se také snažila zjistit, zda se nějakým způsobem změnila kvalita jejich životů, ať už po praktické či materiální stránce. Jak již zmiňuji v teoretické části mé práce, je velmi běžné, že po rozvodu se úroveň života může jednotlivým členům zhoršit.

Na otázku, jaké změny ve svém životě zpozorovali začátkem střídavé péče odpověděli matka s otcem takto.

Matka: „Změny byly takové, že jsem najednou neměla dceru stále u sebe. Jak už jsem říkala, dceři byly 3 roky a byly jsme zvyklé spolu trávit téměř veškerý čas. A toto se najednou velmi výrazně změnilo. Bylo pro mě těžké ji vidět pouze 2 týdny v měsíci. Další velkou změnou bylo to, že syn začal žít natrvalo pouze u manžela. To byla také velká rána. Další změny byly také v tom, že jsme se museli stěhovat, nastoupila jsem do nové práce a celkově jsem se musela přizpůsobit úplně novému životu. Hlavní pro mě ale bylo, aby dcera se synem byli v pořádku a spokojení. Což je bohužel věc, u které si nejsem jistá, zda se úplně povedla. Postupem času se vztah mezi nimi začal výrazně zhoršovat a došlo to až do takového bodu, že spolu v podstatě vůbec nekomunikovali. Dcera také začala být lehce introvertní a vyhýbala se lidem. Myslím si, že jsme celou situaci měli řešit lépe.“

Otec: „Střídavá péče a celkově rozvod pro mě byly obrovské změny. Mohu říct, že se mi tím v podstatě změnil celý život, na jaký jsem byl zvyklý. Velký šok byl to, že se syn rozhodl pro žití pouze se mnou. To si myslím, že jsme ani jeden s manželkou nečekali. Není to tak, že bych nebyl rád, ale byla to opravdu změna a o dost větší zodpovědnost. O velkou část věcí, ať už je to škola, lékaři apod. se starala manželka, takže jsem se dost věcí musel naučit. Ob týden u mě také žila dcera, takže najednou to byla starost o 2 děti. Měl jsem štěstí, že mi hodně vypomáhali moji rodiče, zejména v týdnech, kdy jsem u sebe měl obě děti. Ze začátku to pro mě bylo dost náročné, děti i já jsme si zvykali na úplně jiný život.“

Rozvod a následná střídavá péče byla velká změna jak pro matku, tak pro otce. Z odpovědí vyplynulo, že matka situaci zpočátku zvládala obtížně. Byla zvyklá s dcerou trávit veškerý čas, což se střídavou péčí velmi změnilo. Další velkou změnou byla skutečnost, že její syn si vybral žít pouze s otcem. Následovalo stěhování nebo hledání nové práce. Matka také zpozorovala zhoršení vztahu mezi dcerou a synem, což zmiňovala v rozhovoru i Natálie.

Z otcovy odpovědi vyplynulo, že pro něj celá situace byla také velmi náročná, a že si všichni členové rodiny museli na poměrně velkou životní změnu zvykat. Zmiňuje, že pro něj byl velký šok, když se dozvěděl, že syn si přeje žít pouze s ním. Dále se prý musel naučit spoustu nových věcí, které před rozvodem zajišťovala manželka. Také říká, že mu hodně pomáhala jeho matka, toto jsme se dozvěděli i od Natálie. Natálie také ve své odpovědi zmiňovala novou partnerku matky, se kterou měla hezký vztah.

Další otázka zněla, zda se nějakým způsobem změnila se nějak úroveň/kvalita jejich života.

Matka: „*Myslím si a vnímala jsem to tak, že na začátku toho všeho se kvalita našeho života dost výrazně změnila, bohužel k horšímu, alespoň co se týká mě a dcery. Musela jsem se odstěhovat z našeho rodinného domu, kde jsme dříve všichni žili. Najednou jsem měla pouze malý byt, ve kterém jsem dceři zařídila pokoj. Celé se to bohužel stalo ještě v době, kdy jsem si po mateřské dovolené sháněla novou práci. Takže moje situace opravdu nebyla po finanční stránce ideální. V tu dobu mi dost pomohli moji rodiče, u kterých jsme i nějakou dobu s dcerou žili. Postupem času se situace začala zlepšovat, já si našla lepší práci a v jedné době jsem měla i práce dvě. Manžel na tom byl myslím podstatně lépe.*“

Otec: „*Úroveň mého života se nijak výrazně nezměnila. Práci jsem měl pořád stejnou. Změna byla pouze v bydlení. Stěhovali jsme se z rodinného domu do menšího bytu, který měl našťastí, ale také zahradu, na kterou byly děti zvyklé. Chtěl jsem, aby se celá situace dětí dotkla co nejméně, což jsem alespoň po materiální stránce mohl zařídit. S dětmi jsem jezdil dál na dovolené, na hory, bral jsem je do kina apod. Jinak se úroveň mého života myslím nijak nezměnila.*“

U těchto odpovědí je znát, že každého se rozvod a střídavá péče dotkla jinak. Oba ale opustili rodinný dům a přestěhovali se do bytů, i když otec zmiňuje, že našel byt se zahradou kvůli dětem, aby se jejich stěhování tolik nedotklo, jelikož byly na zahradu zvyklé. Matka zmiňuje, že její situace nebyla ideální. Jednu dobu měla dokonce dvě práce, s čímž se svěřila v rozhovoru i Natálie. Otec naopak odpovídal, že se snažil, aby se situace dotkla dětí co nejméně. Dále s nimi jezdil na dovolené, bral je na různé akce a podobně. Toto zmiňovala i Natálie, také dále uváděla, že si těchto rozdílů mezi životem u matky a životem u otce všimla, a že to matce jednu dobu vyčítala. Později jí prý ale došlo, proč to tak bylo, a že matka za to nemohla.

8.7.4. Otázka číslo 4.

Jak by rodina střídavou péči ohodnotila a co by změnila, pokud by to šlo

- g) Myslíte si, že střídavá péče byla pro vaši rodinu dobrým rozhodnutím, a vybrali byste si střídavou péči i nyní zpětně?
- h) Je něco, co byste nyní změnili?
- ch) Jaké největší pozitivum/negativum vám střídavá péče přinesla?

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, jak by střídavou péči ohodnotili a zda by něco změnili. První otázka tedy zněla, zda si mají dojem, že pro jejich rodinu byla střídavá péče dobrým rozhodnutím.

Odpověď matky na tuto otázku zní takto: „*Myslím si, že to dobré rozhodnutí nebylo. Když na to koukám teď zpětně, tak bych do toho znovu nešla. Snažila bych se asi více bojovat za to, aby mohla dcera žít pouze u mě. Myslím, že ji neustálé přesuny a změna prostředí moc neprospěly. Také to hodně ovlivnilo její vztah s bratrem, a i se mnou měla ohledně toho spory. Musím tedy říct, že kdybych se rozhodovala teď, tak už bych pro střídavou péči znovu pro rozhodně nebyla.*“

Otec: „*Myslím si, že to bylo dobré rozhodnutí. Na začátku to tedy bylo docela náročné, nám všem se život obrátil dost naruby, ale postupem času jsme si všichni zvykli. Když byla dcera starší, přišlo mi, že se čím více uzavírá do sebe. Po nějaké době jsem si také našel novou přítelkyni, která se ke mně postupem času i nastěhovala. Bohužel si s dcerou moc nerozuměly. Můj vztah s dcerou se docela dost zhoršil. Když byla u manželky, tak se mnou vůbec nekomunikovala. A v týdnu, který trávila u mě, to taky nebyla žádná sláva. Když jí bylo 12 let, tak se rozhodla, že bude dál žít jenom u své matky. Musím říct, že mě to dost mrzelo. Byl jsem zvyklý ji vidět pravidelně a aktivně se podílet na její výchově. A bych ale odpověděl na otázku, tak střídavou péči bych si vybral znovu.*“

Jak můžeme vidět, odpovědi se liší. Jde poznat, že matka dceru a její psychický stav vnímala více než otec. Otec sice v zmiňuje, že si všiml, že se dcera začala uzavírat do sebe a jejich vztah se dost zhoršil a zlepšení přišlo až po ukončení střídavé péče. Ale i přesto by se pro střídavou péči rozhodl znovu. Když bychom měli porovnat jejich odpovědi s odpovědí Natálie. Tak Natálie řekla, že celé toto období by ohodnotila spíše negativně. Zmiňovala také, že se stala více introvertní a vyskytl se u ní problém s komunikací.

Dále jsem se ptala, zda je něco, co by nyní změnili.

Matka odpověděla: „*Změnila bych rozhodně to, že bych se více zaměřila na to, jaký mezi dcerou a synem vzniká vztah. Snažila bych se s oběma více mluvit a situaci řešit. Nenechala bych to zajít tak daleko. Dál bych se také snažila více komunikovat s manželem a možná ho i přesvědčit, že to pro dceru není dobré. Velký problém pak taky nastal, když si manžel našel novou partnerku. To byla pro dceru velká rána. Tak možná i tuto situaci bych se snažila nějak více řešit. Ať už s dcerou tak s manželem. Jinak nevím co víc bych změnila. Úplně nejradši ale celé tohle rozhodnutí, aby ke střídavé péči vůbec nedošlo.*“

Otcova odpověď zní takto: „*Kdybych mohl, tak bych se více zaměřil na komunikaci s dcerou a na to, aby náš vztah zůstal dobrý. Taky bych se víc snažil nějak urovnat vztah mezi dcerou a mojí novou partnerkou.*“

Tady můžeme vidět, že jejich odpovědi jsou podobné. Jak matka, tak otec zmiňují otcovu novou přítelkyni, se kterou dcera bohužel nevycházela. Toto jsem se dozvěděli již od Natálie. Už výše v teoretické části tuto problematiku s novými partnery rodičů zmiňuji. Když děti nové partnery svých rodičů nepřijmou, hrozí zhoršení vztahů mezi nimi.

Poslední otázka zněla, jaké největší pozitivum/negativum jim střídavá péče přinesla.

Z odpovědi Natálie jsme zjistili, že střídavá péče ji přinesla spíše negativa. Ať už stálé změny prostředí, nebo to, že se necítila nikde jako doma. Dále také zkažený vztah s bratrem či již zmiňovaná nová partnerka otce. Jediné pozitivum, které Natálie vnímala bylo to, že se doma rodiče nehádali.

Odpověď matky na tuto otázku zní: „*Nad největším pozitivem musím tedy popřemýšlet. Nejspíš to bude ale asi to, že jsem měla mnohem více času na svou práci a nějakou svou seberealizaci. Také bylo o dost více času na mé koníčky a na přátelé, které jsem předtím skoro nevidala. Jinak musím*

řít, že bohužel převažují ta negativa. Jako největší negativum teď vidím to, co si z toho dcera odnesla a co jí celá situace udělala. Začala být mnohem více uzavřená a introvertní.“

Otec: „Jako největší pozitivum, které střídavá péče přinesla vidím rozhodně to, že jsem byl stále velkou součástí dceřina života a dospívání. Mohl jsem ji dál vychovávat a vědět co se děje v jejím životě. Taky si myslím, že jsem si s ní vytvořil úplně jiný vztah, než jaký bychom měli, kdyby vyrůstala pouze s manželkou. Určitou část jejího dětství jsme k sobě měli opravdu blízko. Bohužel postupem času jsme se začali vzdalovat a komunikace byla stále horší. Také jsem si začal všimnout, že se měnil i vztah mezi dcerou a synem. Mají mezi sebou 9 let, takže je jasné, že si spolu nebudou asi moc hrát, ale vždycky spolu vycházeli dobře a postupem času jsem zjistil, že spolu absolutně nekomunikují. Toto tedy považuji za negativum, které ale nevím, jestli zapříčinila střídavá péče, nebo ne.“

Když bychom měli porovnat jejich odpovědi, tak pro otce ze střídavé péče vycházelo rozhodně více pozitiv než pro matku. Otec si chválil to, že byl stále velkou součástí dceřina života a mohl ji dále vychovávat stejným dílem jako matka. Matka vidí zase jako pozitivum to, že měla více času na své aktivity a přátelé. Za negativum matka považuje hlavně to, jak to celé vnímala dcera. Otec zase mezi negativa zařadil zhoršení vztahu mezi ním a dcerou a dále také změnu vztahu mezi dcerou a synem. Také ale dodává, že si není jistý, zda za tohle mohla střídavá péče.

8.7.5. Otázka číslo 5.

Jakým způsobem probíhala komunikace a spolupráce s institucemi ?

- i) Přišla Vám spolupráce s OSPODem přínosná? Byly Vám nabídnuty služby jako například poradna atd? Pokud ano, využili jste je?
- j) Jak byste zhodnotili spolupráci se soudem/OSPODem

Rozhovor jsem zakončila otázkou, jakým způsobem probíhala komunikace a spolupráce s institucemi. Zajímalo mě, jak oni jako rodiče situaci vnímali, a jestli jim pomoc přišla přínosná.

Na otázku, zda jim přišla spolupráce s OSPODem přínosná a zda jim byly nabídnuty i nějaké služby, jako je například poradna apod. jsem dostala tyto odpovědi.

Matka: „Spolupráce s OSPODem mi přišla v pořádku. Sociální pracovnice, která s námi pracovala byla milá a chápavá. Vím, že jsem z toho měla zpočátku strach, ale nakonec to bylo vše v pořádku. Pamatuji si, že dcera ji měla ráda a měla s ní dobrý vztah. Přišlo mi, že nám chtějí celou situaci co nejvíce ulehčit. Ano, byla nám nabídnuta poradna a dětský psycholog, kterého dcera později i využila. Takže můžu říct, že jsem za spolupráci ráda a přišla mi přínosná.“

Otec: „Ano, spolupráce mi přišla rozhodně přínosná. Sociální pracovnice se tedy věnovali hlavně dětem, takže s těmi moc zkušenost nemám, ale zdály se mi milé a vím, že děti si je chválily. Vím, že

nám nabízeli psychologa a nějakou poradnu. Dcera později psychologa navštívila, syn ne. Poradnu jsme nevyužili.“

Na tomto se oba shodli. Dozvěděli jsme se, že oba považují spolupráci, která probíhala za užitečnou a přínosnou. Byly jim nabídnuty služby jako je poradna či psycholog. Psychologa později Natálie využila.

Poslední otázka, kterou jsem jim položila zněla, jak by zhodnotili spolupráci se soudem/OSPODem.

Matka: „O spolupráci s OSPODem nemůžu říct nic špatného. Opravdu se nám věnovali a přišlo mi, že se nám opravdu snaží pomoci. V ničem na děti netlačili a snažili se jim vše vysvětlit a vyslechnout hlavně jejich názor. Pomohli i v uklidnění vztahu mezi mnou a bývalým manželem, který na začátku nebyl úplně ideální. Ke spolupráci se soudem asi nemám co říci, tam mi to také přišlo vše bez problémů. S manželem jsme se na střídavé péči v podstatě dohodli sami, tak u soudu nebyli žádné hádky.“

Otec: „Spolupráci s OSPODem bych tedy zhodnotil kladně. Bylo nám vše vysvětleno a měli jsme štěstí i na milou sociální pracovníci. Vím, že jsme se toho s manželkou oba dost báli, ale nakonec úplně zbytečně. U soudu také probíhalo vše bez problémů.“

S OSPODem i se sociálními pracovníky mají tedy oba dobré zkušenosti a vzpomínky. Matka také zmínila, že ocenila i pomoc při uklidnění vztahů mezi ním a manželem. Souhlasí s nimi i Natálie, která také uvedla, že i přesto, že si začátky spolupráce příliš nepamatuje, tak na sociální pracovníci má dobré vzpomínky. Ke spolupráci se soudem nemá ani jedem žádné připomínky.

9. Diskuse

Záměrem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak jednotliví členové rodiny ohodnotí střídavou péči. Mého šetření se zúčastnila jedna rodina. Rozhovor jsem prováděla s matkou, otcem a jejich dnes již plnoletou dcerou. Výzkum probíhal pomocí rozhovorů, na základě kterých jsem provedla analýzu. Ve svém výzkumu jsem se snažila zaměřit na to, jak jednotliví členové celou situaci vnímali, jaký na ně měla dopad a či by například něco změnili. Za pomoci rozhovorů s jednotlivými členy, jsem se snažila zjistit jejich názor na pět hlavních oblastí, a to na vztahovou síť rodiny a na to, jak ji střídavá péče ovlivnila, dále na komunikaci v rodině před a během střídavé péče, na změnu kvality života, také na celkové ohodnocení střídavé péče či návrhy na případné změny a v neposlední řadě na průběh komunikace a spolupráce s OSPODem a soudem.

K tomu abych dosáhla cíle výzkumu jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku, která zní: **Jak jednotliví členové rodiny ohodnotí střídavou péči?**

Díky rozhovorům se členy rodiny jsme zjistili různá hodnocení. Ale převažoval spíše negativní názor a to, že by si členi střídavou péči znovu nevybrali.

Střídavá péče může mít vliv na vztahy v rodině, jak ukazuje zkušenost Natálie. Změnil se především Natáliin vztah s otcem a bratrem. Zjistili, že vztah mezi ní a bratrem se kvůli střídavé péči nerozvíjel a jejich komunikace se zhoršila, ale teď, když jsou oba dospělí, se k sobě snaží najít opět pomalu cestu. Utrpěl také její vztah s otcem, který se po ukončení střídavé péče také začal dávat do pořádku. Natálie také vnímala určité nepříjemné situace, jako jsou konflikty mezi rodiči a pocit, že si mezi nimi musí vybírat. Z rozhovoru také vyplynulo, že se Natálie snažila přizpůsobit rozdílným výchovám a pravidlům každého z rodičů, ale bylo to pro ni matoucí a obtížné. Rozhovorem jsem se také snažila zjistit, jak probíhala spolupráce s OSPODem, a jaké na to má Natálie vzpomínky. Dozvěděla jsem se, že během sezení s OSPODem a sociální pracovnící probíhala celá komunikace velmi pozitivně a přátelsky. Zejména sociální pracovníce byla prý velmi ochotná a vysvětlila vše, čemu Natálie nerozuměla. Celkově byla s průběhem spolupráce spokojená a cítila jsem se v bezpečí. Pokud jde o její zpětné připomínky, tak žádné negativní zkušenosti nemá a byla vždy spokojená. Natálie dále uvedla, že si myslí, že střídavá péče by se neměla uplatňovat na děti tak malého věku a rodiče by se svými dětmi měli mnohem více komunikovat a situaci rozebírat. Celkově jsme se tedy z rozhovoru s Natálií vyplynulo, že ona osobně se střídavou péčí nebyla spokojena a kdyby si mohla vybrat, tak by ji znovu nepodstoupila.

Následoval rozhovor s rodiči Natálie.

První oblast rozhovoru se týkala opět vztahové sítě v rodině. Rozhovor zahrnuje názory matky a otce na střídavou péči a jak to ovlivnilo jejich vztah s dcerou. Matka se na začátku střídavé péči cítila nejistě a bála se o svou dceru, ale postupem času si zvykla a viděla v tom i pozitiva. Otec byl ten, kdo se snažil o to, aby u nich v rodině probíhala právě střídavá péče, tím pádem v ní viděl více pozitiv než matka. Matka a dcera měly před střídavou péčí silný vztah, což vedlo k obtížím pro dceru, když se musela adaptovat na novou situaci a trávení týdne s otcem. Na rozdíl od toho otec přiznává, že jeho vztah s dcerou se začal velmi zhoršovat a pomohlo až ukončení střídavé péče.

Další oblast se týkala změn kvality jejich životů. Zde matka popisuje nepříjemnosti s přizpůsobením se novému životu, zejména těžkost vidět dceru jenom dva týdny v měsíci. Kromě toho, se změnily rodinné podmínky a musela se přizpůsobit nové práci. Matka přiznává, že celou situaci mohli řešit lépe, a předejít tak zhoršení vztahu hlavně mezi dcerou a synem, které ji trápilo, či tomu, že dcera začala být více introvertní. Otec popisuje, že pro něj byla jak střídavá péče, tak rozvod také velkými změnami, protože se mu změnil celý život na jaký byl zvyklý. Musel se naučit starat se o syna a vypořádat se s tím, že ob týden má na starost obě své děti. Nakonec si ale zvykl a snažil se situaci zvládnout s pomocí svých rodičů.

Z jejich odpovědí je tedy patrné, že střídavá péče přinesla oběma do života mnoho změn. Každý se s novou situací snažil vypořádat po svém a pro každého to asi bylo jinak obtížné.

Navazující otázky, které jsem rodičům položila, měli za úkol zjistit, zda si myslí, že střídavá péče byla pro jejich rodinu správnou volnou a jestli by si ji vybrali i zpětně. Dále také zda existuje něco, co by rádi změnili a také největší pozitivum a negativum střídavé péče.

Rodiče se tedy vyjádřili ohledně střídavé péče, kterou pro svou dceru zvolili. Matka tvrdí, že střídavá péče nebyla dobrým rozhodnutím a že by se pro ni znovu nerozhodla. Měla pocit, že přesuny a změna prostředí dceři škodily stejně jako vztah s bratrem a s ní samotnou. Kdyby mohla, více by se zaměřila na komunikaci a vztah mezi dcerou a synem. Otec se naopak domnívá, že to bylo dobré rozhodnutí a že si všichni postupně zvykli na novou situaci. Nicméně přiznal, že když se dcera rozhodla žít pouze s matkou, tak se jejich vztah začal zlepšovat. Za největší pozitivum střídavé péče matka považuje více času na sebe a své koníčky, a jako největší negativum vidí to, jak se situace projevila u dcery, která se stala uzavřenější.

Závěrečný okruh otázek, které jsem rodičům položila se týkal jejich spolupráce s OSPODem a soudem. Matka i otec vyjádřili pozitivní zkušenosti s těmito institucemi a hodnotí spolupráci jako přínosnou. Matka popisuje, že sociální pracovnice, která s nimi pracovala, byla milá a chápatelá a snažila se situaci ulehčit. Nabídla jim poradnu a dětského psychologa, kterého jejich dcera později využila. Otec také ohodnotil spolupráci kladně a řekl, že jim nabízeli psychologa a poradnu, ale poradnu nevyužili a syn psychologa nenavštívil. Oba rodiče vyzdvihují, že se sociální pracovnice věnovaly hlavně dětem a snažily se vše vysvětlit a vyslechnout jejich názory. Oba také zhodnotili spolupráci se soudem jako bezproblémovou.

Z výzkumu tedy vyplývá, že střídavá péče nebyla pro tuto rodinu ideální volbou a jednotliví členové rodiny, by si ji znovu nevybrali. V rozhovorech zazněla pozitiva i negativa, které střídavá péče skrývá. Ta jsou také již uvedeny v teoretické části. Dále z rozhovoru také vyplynulo, že Natálie by toto rozhodnutí, které učinili její rodiče, ve svém životě a se svými dětmi již nezopakovala. Výzkum přiblížil situaci jedné konkrétní rodiny a také může posloužit k seznámení s názory rodiny, která má se střídavou péčí dlouholeté zkušenosti. Může sloužit jako materiál pro rodiny, které se nachází v situaci, kdy o střídavé péči přemýšlí, a třeba jim pomůže s rozhodováním či jim pomůže se něčemu vyvarovat.

Na úplný závěr bych chtěla dodat svůj osobní názor na tuto situaci. Myslím si, že byla velmi podceňena komunikace mezi rodiči, a problémy které v průběhu střídavé péče vznikaly, měly být včas řešeny. Ať už se jedná o vztah mezi otcem a dcerou či sourozenecký vztah. Z rozhovoru vyplynulo, že to byly jedny z hlavních problémů. Dále bych také doporučila více naslouchat dceři a

střídavou péčí ukončit dříve než v jejích 12 letech. Je možné, že kdyby v rodině probíhala správná komunikace, šlo by mnoha věcem zabránit dříve.

Závěr

V mé bakalářské práci, které má téma hodnocení střídavé péče rodinou, jsem se snažila co nejvíce přiblížit a popsat pohled jedné konkrétní rodiny na tuto výchovu.

Definice a pojmy jsem se také snažila co nejvíce přiblížit za pomoci dostupné literatury a odborných článků. Ve své práci jsem se také snažila poukázat na to, jak náročná je celá situace pro dítě, které si střídavou péči prochází a jak důležitá je správná komunikace s ním.

V teoretické části mé práce jsem se zabývala charakteristikou rodiny, typy rodin a funkcemi rodiny. Dále jsem zkoumala také manželství, rozvod a následné rozhodování o porozvodové péči a výchově dětí. Také jsem se zabývala platnou legislativou. V teoretické části jsem se také věnovala tomu, jaké jsou předpoklady pro svěřeni dítěte do střídavé péče. Dále jsem také zmiňovala, jak důležitá je komunikace v rodině. V neposlední řadě jsem také uvedla pozitiva a negativa střídavé péče či sociálně-právní ochranu dětí, a orgány, které tuto ochranu zajišťují.

Následně jsem se přesunula k praktické části. Nejprve jsem popsala, jakou metodu jsem se rozhodla použít. Dále jsem vypracovala otázky do rozhovorů, díky kterým jsem měla získat odpověď na mou hlavní výzkumnou otázku. Dále už jsem realizovala samotné rozhovory. Rodina, se kterou jsem rozhovory vypracovávala, byla velmi otevřená a upřímná. Díky tomu se povedlo rozhovory zpracovat opravdu kvalitně. Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit postoje a hodnocení střídavé péče od všech členů rodiny. To se mi díky rozhovorům a správně položeným otázkám povedlo.

Hlavní výzkumná otázka této práce zněla: **Jak jednotliví členové rodiny ohodnotí střídavou péči?**

Díky rozhovorům, které byly poskytnuty, se podařilo zhodnotit jeden příklad střídavé péče, kdy převažoval spíše negativní názor s tím, že by si členové tuto péči znovu nevybrali. Odpověď na výzkumnou se mi pomocí dílčích výzkumných otázek tedy podařilo zjistit. S výstupy výzkumu podrobně seznamuji v příslušných kapitolách a diskusi. Pomocí těchto otázek jsme se dozvěděli o různých aspektech a získali jsme názory účastníků, ze kterých jak již bylo řečeno, bylo patrné, že na střídavou péči mají negativní názor.

Seznam použité literatury

DUDOVÁ, Radka. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. Sociologické disertace. ISBN 978-80-7330-136-1.

DUDOVÁ, Radka a Šárka HASTRMANOVÁ. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-124-8.

HAMPLOVÁ, Dana, Petra ŠALAMOUNOVÁ a Gabriela ŠAMANOVÁ, ed. *Životní cyklus: sociologické a demografické perspektivy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006. ISBN 80-7330-082-6.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ, ed. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. [1. vyd.]. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Děti, rodina a stres: Vybrané kapitoly z prevence psychické zátěže u dětí*. Praha: Galén, 1994. ISBN 80-85824-06-x.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. Pro rodiče. ISBN 80-247-0332-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Základy sociologie. ISBN 80-86429-05-9.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-842-0.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2.

STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN isbn80-85834-60-x.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3181-0.

ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

TOMEŠ, Igor. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-483-0.

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-596-1.

WARSHAK, Richard Ades. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha: Portál, 1996. Rádci pro život (Portál). ISBN 80-7178-089-8.

Seznam internetových zdrojů

Střídavá péče - pro, proti a proč? | Šance Dětem. homepage | Šance Dětem [online]. Copyright © [cit. 10.04.2023]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/stridava-pecce-pro-proti-proc>

Činnost MPSV v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 10.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/cinnost-mpsv-v-oblasti-socialne-pravni-ochrany-deti>

Legislativa a systém sociálně-právní ochrany. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 10.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>

Jaké jsou podmínky pro rozhodnutí o střídavé péči - Klub svobodných matek. Klub svobodných matek - pomoc rodičům samozhivitelům a jejich dětem [online]. Copyright © mStranka.cz [cit. 10.04.2023]. Dostupné z: https://www.klubsvobodnychmatek.cz/jake-jsou-podminky-pro-rozhodnuti-o-stridave-peci/A_465

NALUS - databáze rozhodnutí Ústavního soudu. Object moved [online]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-2458-18_1

Nález Ústavního soudu I. ÚS 1554/14. Dostupné z: http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalez/I._US_1554_14_an.pdf

Seznam příloh

PŘÍLOHA 1: Rozhovor s respondentkou Natálií

PŘÍLOHA 2: Rozhovor s respondenty matka a otec

PŘÍLOHA 1: Rozhovor s respondentkou Natálií

1. Jak střídavá péče ovlivňuje vztahovou síť rodiny

Otázky pro děti: a) Změnil se nějak tvůj vztah s některým z rodičů?

b) Jak jsi na střídavou péči reagovala a jaké byly tvé pocity?

c) Změnil se nějak váš sourozenecký vztah?

- a) Neřekla bych, že se vztah mezi mnou a rodiči nějak výrazně změnil. Tím že v počátku střídavé péče my byli pouze 3 roky, tak si toho moc nepamatuji. Čím jsem byla starší, tím více jsem ale změny vnímala. Moc spolu nekomunikovali, vídali se jen když si mě předávali, a i u toho se občas stihli pohádat. To mi nebylo moc příjemné. Pamatuji si, že jsem si připadala jako tako spojka mezi nimi dvěma a občas jsem cítila pocity viny a pocit, že si mezi nimi musím vybírat. Rodiče mám ráda ale pořád stejně, akorát vztah s tátou se nejspíš kvůli střídavé péči zhoršil.
- b) Jak říkám, na úplném počátku mi byly jenom 3 roky, a tak mám toto období, kdy to celé začalo trošku v mlze. Pamatuji si ale hodně na stěhování s mamkou a nátlak z tátovi strany. Necítila jsem se dobře a chvílemi jsem z toho vinila sama sebe. Na střídavé péči jako takovou jsem reagovala velice špatně. Nedělalo mi dobře se týden co týden přesouvat z jednoho domova do druhého, když v jsem se ale v žádném necítila, že bych tam úplně patřila. Také pro mě bylo složité, že každý rodič měl jinou výchovu, jiná pravidla a jiný přístup ke mně. Bylo těžké se každý týden přizpůsobit na jiný styl.
- c) S bráchou se náš vztah od té doby již moc nevyvíjel. Bylo rozhodnuto tak, že on bude bydlet jen u táty. Vídala jsem ho tedy vždy když jsem byla na týden u táty. Zatímco on mohl být na jednom místě, já musela neustále přejíždět sem a tam. Vzpomínám si, že jsem mu nějakou dobu i záviděla. Jelikož mezi sebou máme věkový rozdíl 9 let, tak jsme si nebyli nějak výrazně blízcí a střídavá péče náš vztah ještě zhoršila. Komunikace mezi námi dvěma se postupem času dostala na bod mrazu. A až nyní když jsme oba dospěli si k sobě hledáme pomalu cestu.

2. Jakým způsobem probíhala komunikace v rodině před a během střídavé péče

Otázky pro děti: c) Ptali se tě rodiče na tvůj názor ohledně střídavé péče?

d) Jak s tebou rodiče komunikovali?

- c) Ne nikdo se mě na nic neptal. Myslí si, že velkou roli musel hrát můj věk. A to že se 3letým dítětem tato situace nejde úplně probírat. Byla jsem ještě hodně malá na to, abych se mohla sama rozhodnout. Ale teď zpětně mi to nepříjde v pořádku, aby bylo 3leté dítě

týden co týden přesouváno a měnilo se mu jeho prostředí. Na můj názor se mě ptali až ve 12 letech, a to jsem se rozhodla bydlet pouze u mámy a střídavou péči ukončit.

d) Komunikace mezi mnou a rodiči nebyla nikdy nějak výrazná. Moje mamka se ještě celkem snažila. Pamatuji si, e se mnou věci vždy chtěla řešit a byla ke mně upřímná. Snažila se mě vyslechnout a vymyslet to vždy tak, aby mi bylo co nejmíň ublíženo, a hlavně aby to nejvíc vyhovovalo mně. Co se týče komunikace mezi mnou a tátou, tam už to tak hezké nebylo. Můžeme říct, že komunikace z tátovi strany nebyla téměř žádná. O ničem se se mnou nebavil. V podstatě jsem ho skoro nevidala, byl pořád v práci a mě hlídala moje babička z otcovi strany. Po nějaké době si táta našel novou, se kterou jsem si absolutně nerozuměla. To celou situaci ještě více zhoršilo a já nějakou dobu i odmítala k tátovi jezdit. Nakonec se to mezi námi nějak uklidnilo, ale myslím si, že i hodně pomohlo to, že od mých 12 let jsem bydlela už jen u mámy a s tátou se vídala jenom občas, když vymyslel nějaký program pouze pro nás dva.

3. Jak se změnila kvalita života členů rodiny, ať už po praktické či materiální stránce

Otázky pro děti: e) Jaké změny ve tvém životě jsi zpozorovala
začátkem střídavé péče?

f) Změnila se nějak úroveň/kvalita tvého života?

e) Změn bylo pro mě celkem dost a byly docela velké. S mamkou jsme se dvakrát stěhovali a táta si našel novou ženu. Pak jsem zjistila, že mamka si také našla novou partnerku, což byla pro mě velká změna, kterou jsem ale přijala a vycházíme spolu velmi dobře. Každý týden jsem tedy přejížděla s věcmi v krabici od jednoho ke druhému a nedělalo mi to vůbec dobře. Pozitivní na tom bylo snad jen to, že aspoň školu a kamarády jsem měla pořád stejné, za to jsem byla hodně ráda, že aspoň nějaké místo nemusím měnit.

f) Řekla bych, že úroveň života se také určitě změnila. Už jen kvůli tomu, že s mamkou jsme se stěhovali hned dvakrát a někdy musela mít i dvě práce aby to všechno zvládala. Také si pamatuji, že jsem vnímala rozdíly ve financích mezi týdnem u mámy a týdnem u táty. S tátou jsme často chodili na jídlo do restaurací, nebo objednával jídlo domů. Také mě bral hodně do kina a na různé akce. Pamatuji si, že když jsem byla mladší, a ještě situaci tolik nechápala, tak jsem to dávala mamce za vinu. To že u táty si můžeme objednat jídlo domů a že mi koupí co chci a ona ne. Pak jsem ale postupem času pochopila proč to tak je. Ale nemůžu absolutně říci, že bych se měla u mamky špatně. Jenom to byl trochu rozdíl.

4. Jak by rodina střídavou péči ohodnotila a co by změnila, pokud by to šlo

Otázky pro děti: g) Co bys svým rodičům poradila, aby udělali jinak

h) Jak bys celé toto období a celkově střídavou péči

ohodnotila

ch) Jaké největší pozitivum/negativum ti střídavá péče přinesla?

g) Přemýšlela jsem nad tím a poradila bych jim, aby spolu více komunikovali a neposílali si zprávy skrze mě. Ano byla jsem sice malá, ale věci jsem vnímala více než si mysleli. Taky bych jim poradila, aby si nějak sjednotili to, jak mě budou vychovávat. Protože pro mě nebylo dobré, že každý týden jsem měla jiná pravidla a žila jinak. Bylo pro mě těžké se týden, co týden přizpůsobovat jinému chování a stylu výchovy. Také bych jim asi poradila, aby se snažili nějak napravit vztah mezi mnou a mým bráchou. Nebo alespoň věnovat větší pozornost tomu, že něco není v pořádku.

h) Celé toto období bych ohodnotila velmi negativně. Teď zpětně vidím, že to na mě mělo velký dopad a do teď si nějaké věci v sobě řeším a musela jsem navštěvovat i psychologa. Střídavou péči jsem měla od svých 3 do 12 let, co si myslím, že je dlouhá doba a bylo to pro mě velmi náročné. Také můžu říct, že se u mě kvůli tomu v dětství vyskytl problém s komunikací, byla jsem stydlivá, neříkala svůj názor a začala jsem být dost introvertní.

ch) Střídavá péče mi bohužel přinesla více negativ než pozitiv. Negativem bylo určitě to, že jsem v podstatě nikdy nebyla na jednom místě. Stálé změny v prostředí a výchově mi nedělaly dobře. Ani v jenom domově jsem se necítila jako doma. Do toho ještě noví partneři mých rodičů a úplně zkažený vztah s bráchou. Jako pozitivum vidím asi jen to, že rodiče spolu nebyli a tím pádem se zbytečně nehádali doma. Jinak v tom bohužel žádná další pozitiva nevidím.

5. Jakým způsobem probíhala komunikace a spolupráce s institucemi ?

Otázky pro děti: i) Vzpomínáš si jak probíhala spolupráce s OSPODem a Případně se sociální pracovníci? Působilo to na tebe pozitivně nebo to bylo stresující a nepříjemné?
j) Máš zpětně nějaké připomínky na práci OSPODu a sociálních pracovníků?

i) Bohužel jediné, na co si pamatuji, bylo krátké sezení s paní, když jsem byla asi ve druhé třídě. Pamatuji si, že byla moc milá, ptala se mě na různé otázky a chtěla abych kreslila, jak to cítím. Dál si pamatuji sezení, když mi bylo 12 let a tam se řešilo ukončení střídavé péče. Sociální pracovnice byla zase moc milá, vše mi vysvětlila a pomohla mi se vším čemu jsem nerozuměla.

j) Žádné připomínky asi nemám. Když jsem byla malá moc jsem to nevnímala a postupem času, kdy už jsem byla starší, tak jsem byla se sociální pracovnící vždycky spokojená. Byla moc milá a přišlo mi, že jí můžu věřit.

PŘÍLOHA 2: Rozhovor s respondenty matka a otec

1. Jak střídavá péče ovlivňuje vztahovou síť rodiny

- Otázky pro rodiče: a) Jak ke střídavé péči došlo, co vedlo k tomuto rozhodnutí?
b) Vyhovovala vám jako rodiči střídavá péče?

Matka

a) Ke střídavé péči došlo po domluvě s bývalým manželem. On byl ten, který ji chtěl. Já měla trochu odlišný názor. Ale zároveň jsem nechtěla, aby ztratil kontakt s dcerou. Po většinu našeho manželství jsme spolu vycházeli dobře, tak jsem mu nechtěla dělat naschvály a souhlasím s tím, že to alespoň zkusíme a uvidíme, jak to bude dceři vyhovovat. To pro mě bylo na prvním místě.

b) Musím říct, že střídavá péče mi zpočátku nevyhovovala. Dceři byly jen 3 roky a tak jsem ji chtěla mít pořád u sebe a dohlížet na ni. Bála jsem se, že to ten týden u bývalého manžela nezvládne. Začátky tedy byly dost těžké. Postupem času se to zlepšovalo a začala jsem v tom vidět i pozitiva. Ale celkově si myslím, že to pro naši dceru nebylo dobré.

Otec

a) O střídavou péči jsem usiloval hlavně já. Manželka byla na začátku proti. Po domluvě ale souhlasila. Nechtěl jsem o dceru přijít a chtěl jsem se stále podílet na její výchově. A vidět ji pouze dva víkendy z měsíce mi nestačilo. Hodně jsem o tom rozhodnutí ale přemýšlel, jelikož dceři byly pouze 3 roky a nebyl jsem si jistý, zda je pro ni v takhle malém věku střídavá péče ideální. Nakonec jsme se ale domluvili, že to zkusíme.

b) Střídavá péči mi velmi vyhovovala. V týdnu bez dcery jsem stihl všechnu práci a mohl jsem se soustředit na svoje aktivity a na svého syna, který se rozhodl, že střídavou péči nechce a že chce žít pouze se mnou. Takže v týdnu bez dcery jsem mohl čas věnovat jen jemu a sobě. Takže by to nebylo tak, že bych měl v týdnu bez dcery úplně volno jako bývalá manželka. Ale nestěžuji si. Jsem rád, že si syn vybral žít se mnou.

2. Jakým způsobem probíhala komunikace v rodině před a během střídavé péče

- Otázky pro rodiče: c) Jaké vztahy jste měli s dětmi před střídavou péčí?
d) Pocítily jste v průběhu střídavé péče nějakou změnu vztahů mezi vámi a vašimi dětmi?

Matka

c) S dcerou jsem měla krásný vztah. Byla ještě malá, ale byla hodně vnímavá a tím, že v té době ještě ani nechodila do školy, tak jsme spolu trávily veškerý čas. O to těžší pro mě, a i pro ni celá situace byla. Byla zvyklá být většinu svého času jen se mnou a najednou měla trávit celý týden beze mě jen

s otcem. Nechtěla jsem ji tomu vystavovat, bála jsem se, že mi to jednou vyčte. Se synem jsem měla také hezký vztah, ale pomalu mu začínala puberta, tak to bylo občas složité. To že si vybral bydlet pouze s otcem pro mě byla velká rána a dlouho dobu jsem se s tím srovnávala a snažila se pochopit proč se tak rozhodl.

d) Ano. Myslím, že dcera mi tuto situaci dávala nějakou dobu za vinu. Také se stávalo, že po týdnu u jejího otce nechtěla zpátky ke mně a naopak. Každá neděle, kdy probíhal její přesun byla těžká. Snažila jsem se s ní mluvit a situaci vysvětlovat, ale tím, že byla malá to bylo těžké. Myslím, že když jí bylo 12 let a sama se rozhodla, že chce žít jen se mnou, tak se jí ulevilo. I náš vztah se potom výrazně zlepšil.

Otec

c) Myslím si, že s oběma dětmi jsem měl pěkný vztah. Trávil jsem dost času v práci, takže jsem s nimi nemohl být tolik jako manželka, ale i tak si myslím, že když byl čas tak jsem se jim věnoval. Dcera byla v té době ještě malá. Rozváděli jsme se, když jí byly 3 roky, a to byl také velký důvod proč jsem bojoval za střídavou péči. Chtěl jsem ji vidět vyrůstat a být velkou součástí jejího dětství. A ne ji vidět pouze 2x za měsíc. Se synem jsem měl skvělý vztah, byli jsme parťáci. V době rozvodu mu bylo 12 let, takže měl už svoji hlavu a sám se rozhodl, že chce žít pouze se mnou. Což pro nás oba s manželkou byl ze začátku šok, myslím si, že ani jeden z nás s tím nepočítal.

d) Bohužel ano, Můj vztah se synem se nijak nezměnil. Ale vztah s dcerou se postupem času více a více zhoršoval. Přestala se mnou komunikovat, nechtěla ke mně jezdit. Před každým jejím přesunem ke mně brečela. Celá situace se zhoršila ještě více v době, kdy jsem si našel novou partnerku. Ta s dcerou bohužel moc nevycházela. Musím tedy říci, že střídavá péče našemu vztahu spíše uškodila, ale na druhou stranu také nevím, jak by náš vztah vypadal bez ní. Když bylo dceři 12 let, rozhodla se, že dál bude žít pouze s matkou a mě bude navštěvovat když se jí bude chtít. Už jsem na v tomhle směru netlačil a snažil jsem se přijmout její rozhodnutí. Musím říct, že od té doby se náš vztah zase pomalu zlepšoval. Až mě to zpětně mrzelo a přemýšlel jsem i nad tím, jestli byla střídavá péče opravdu nutná.

3. Jak se změnila kvalita života členů rodiny, ať už po praktické či materiální stránce

Otázky pro rodiče: e) Jaké změny ve svém životě jste zpozorovali
začátkem střídavé péče?

f) Změnila se nějak úroveň/kvalita vašeho života?

Matka

e) Změny byly takové, že jsem najednou neměla dceru stále u sebe. Jak už jsem říkala, dceři byly 3 roky a byly jsme zvyklé spolu trávit téměř veškerý čas. A toto se najednou velmi výrazně změnilo. Bylo pro mě těžké ji vidět pouze 2 týdny v měsíci. Další velkou změnou bylo to, že syn začal žít

natrvalo pouze u manžela. To byla také velká rána. Další změny byly také v tom, že jsme se museli stěhovat, nastoupila jsem do nové práce a celkově jsem se musela přizpůsobit úplně novému životu. Hlavní pro mě ale bylo, aby dcera se synem byli v pořádku a spokojení. Což je bohužel věc, u které si nejsem jistá, zda se úplně povedla. Postupem času se vztah mezi nimi začal výrazně zhoršovat a došlo to až do takového bodu, že spolu v podstatě vůbec nekomunikovali. Dcera také začala být lehce introvertní a vyhýbala se lidem. Myslím si, že jsme celou situaci měli řešit lépe.

f) Myslím si a vnímala jsem to tak, že na začátku toho všeho se kvalita našeho života dost výrazně změnila, bohužel k horšímu, alespoň co se týká mě a dcery. Musela jsem se odstěhovat z našeho rodinného domu, kde jsme dříve všichni žili. Najednou jsem měla pouze malý byt, ve kterém jsem dceři zařídila pokoj. Celé se to bohužel stalo ještě v době, kdy jsem si po mateřské dovolené sháněla novou práci. Takže moje situace opravdu nebyla po finanční stránce ideální. V tu dobu mi dost pomohli moji rodiče, u kterých jsme i nějakou dobu s dcerou žili. Postupem času se situace začala zlepšovat, já si našla lepší práci a v jedné době jsem měla i práce dvě. Manžel na tom byl myslím podstatně lépe.

Otec

e) Střídavá péče a celkově rozvod pro mě byly obrovské změny. Mohu říci, že se mi tím v podstatě změnil celý život na jaký jsem byl zvyklý. Velký šok byl to, že se syn rozhodl pro život pouze se mnou. To si myslím, že jsme ani jeden s manželkou nečekali. Není to tak, že bych nebyl rád, ale byla to opravdu změna a o dost větší zodpovědnost. O velkou část věcí, ať už je to škola, lékaři apod. se starala manželka, takže jsem se dost věcí musel naučit. Ob týden u mě také žila dcera, takže najednou to byla starost o 2 děti. Měl jsem štěstí, že mi hodně vypomáhali moji rodiče, zejména v týdnech, kdy jsem u sebe měl obě děti. Ze začátku to pro mě bylo dost náročné, děti i já jsme si zvykali na úplně jiný život.

f) Úroveň mého života se nijak výrazně nezměnila. Práci jsem měl pořád stejnou. Změna byla pouze v bydlení. Stěhovali jsme se z rodinného domu do menšího bytu, který měl naštěstí, ale také zahradu, na kterou byly děti zvyklé. Chtěl jsem, aby se celá situace dětí dotkla co nejméně, což jsem alespoň po materiální stránce mohl zařídit. S dětmi jsem jezdil dál na dovolené, na hory, bral jsem je do kina apod. Jinak se úroveň mého života myslím nijak nezměnila.

4. Jak by rodina střídavou péči ohodnotila a co by změnila, pokud by to šlo

Otázky pro rodiče: g) Myslíte si, že střídavá péče byla pro vaši rodinu dobrým rozhodnutím, a vybrali byste si střídavou péči i nyní zpětně?

h) Je něco, co byste nyní změnili?

ch) Jaké největší pozitivum/negativum vám střídavá péče

přinesla?

Matka

g) Myslím si, že to dobré rozhodnutí nebylo. Když na to koukám teď zpětně, tak bych do toho znovu nešla. Snažila bych se asi více bojovat za to, aby mohla dcera žít pouze u mě. Myslím, že ji neustálé přesuny a změna prostředí moc neprospěly. Také to hodně ovlivnilo její vztah s bratrem, a i se mnou měla ohledně toho spory. Musím tedy říct, že kdybych se rozhodovala teď, tak už bych pro střídavou péči znovu pro rozhodně nebyla.

h) Změnila bych rozhodně to, že bych se více zaměřila na to, jaký mezi dcerou a synem vzniká vztah. Snažila bych se s oběma více mluvit a situaci řešit. Nenechala bych to zajít tak daleko. Dál bych se také snažila více komunikovat s manželem a možná ho i přesvědčit, že to pro dceru není dobré. Velký problém pak taky nastal, když si manžel našel novou partnerku. To byla pro dceru velká rána. Tak možná i tuto situaci bych se snažila nějak více řešit. Ať už s dcerou tak s manželem. Jinak nevím co víc bych změnila. Úplně nejradši ale celé tohle rozhodnutí, aby ke střídavé péči vůbec nedošlo.

ch) Nad největším pozitivem musím tedy popřemýšlet. Nejspíš to bude ale asi to, že jsem měla mnohem více času na svou práci a nějakou svou seberealizaci. Také bylo o dost více času na mé koníčky a na přátelé, které jsem předtím skoro nevidala. Jinak musím říct, že bohužel převažují ta negativa. Jako největší negativum teď vidím to, co si z toho dcera odnesla a co jí celá situace udělala. Začala být mnohem více uzavřená a introvertní.

Otec

g) Myslím si, že to bylo dobré rozhodnutí. Na začátku to tedy bylo docela náročné, nám všem se život obrátil dost naruby, ale postupem času jsme si všichni zvykli. Když byla dcera starší přišlo mi, že se čím více uzavírá do sebe. Po nějaké době jsem si také našel novou přítelkyni, která se ke mně postupem času i nastěhovala. Bohužel si s dcerou moc nerozuměly. Můj vztah s dcerou se docela dost zhoršil. Když byla u manželky, tak se mnou vůbec nekomunikovala. A v týdnu, který trávila u mě to taky nebyla žádná sláva. Když jí bylo 12 let, tak se rozhodla, že bude dál žít jenom u své matky. Musím říct, že mě to dost mrzelo. Byl jsem zvyklý ji vidět pravidelně a aktivně se podílet na její výchově. Abych ale odpověděl na otázku, tak střídavou péči bych si vybral znovu.

h) Kdybych mohl, tak bych se více zaměřil na komunikaci s dcerou a na to, aby náš vztah zůstal dobrý. Taky bych se víc snažil nějak urovnat vztah mezi dcerou a mojí novou partnerkou.

ch) Jako největší pozitivum, které střídavá péče přinesla vidím rozhodně to, že jsem byl stále velkou součástí dceřina života a dospívání. Mohl jsem ji dál vychovávat a vědět co se děje v jejím životě. Taky si myslím, že jsem si s ní vytvořil úplně jiný vztah, než jaký bychom měli, kdyby vyrůstala pouze s manželkou. Určitou část jejího dětství jsme k sobě měli opravdu blízko. Bohužel postupem času jsme se začali vzdalovat a komunikace byla stále horší. Také jsem si začal všimnout, že se měnil i vztah mezi dcerou a synem. Mají mezi sebou 9 let, takže je jasné, že si spolu nebudou asi moc hrát, ale vždycky spolu vycházeli dobře a postupem času jsem zjistil, že spolu absolutně nekomunikují. Toto tedy považuji za negativum, které ale nevím jestli zapříčinila střídavá péče, nebo ne.

5. Jakým způsobem probíhala komunikace a spolupráce s institucemi ?

Otázky pro rodiče: i) Přišla Vám spolupráce s OSPODem přínosná? Byly Vám nabídnuty služby jako například poradna atd?

Pokud ano, využili jste je?

j) Jak byste zhodnotili spolupráci se soudem/OSPODem

Matka

i) Spolupráce s OSPODem mi přišla v pořádku. Sociální pracovnice, která s námi pracovala byla milá a chápavá. Víím, že jsem z toho měla zpočátku strach, ale nakonec to bylo vše v pořádku. Pamatuji si, že dcera ji měla ráda a měla s ní dobrý vztah. Přišlo mi, že nám chtějí celou situaci co nejvíce ulehčit. Ano byla nám nabídnuta poradna a dětský psycholog, kterého dcera později i využila. Takže mohu říci, že jsem za spolupráci ráda a přišla mi přínosná.

j) O spolupráci s OSPODem nemůžu říct nic špatného. Opravdu se nám věnovali a přišlo mi, že se nám opravdu snaží pomoci. V ničem na děti netlačili a snažili se jim vše vysvětlit a vyslechnout hlavně jejich názor. Pomohli i v uklidnění vztahu mezi mnou a bývalým manželem, který na začátku nebyl úplně ideální. Ke spolupráci se soudem asi nemám co říci, tam mi to také přišlo vše bez problémů. S manželem jsme se na střídavé péči v podstatě dohodli sami, tak u soudu nebyli žádné hádky.

Otec

i) Ano, spolupráce mi přišla rozhodně přínosná. Sociální pracovnice se věnovali hlavně dětem. Víím, že nám nabízeli psychologa a nějakou poradnu. Dcera později psychologa navštívila, syn ne. Poradnu jsme nevyužili.

j) Spolupráci s OSPODem bych tedy zhodnotil kladně. Bylo nám vše vysvětleno a měli jsme štěstí i na milou sociální pracovnici. Víím, že jsme se toho s manželkou oba dost báli, ale nakonec úplně zbytečně. U soudu také probíhalo vše bez problémů.